

1975

KUURTANES-SEURAN JOULU

Kuvia ihmisen joulusta

Kuin kuusen lasipallo
kuva ihmisen joulusta on.
Se on säröilemään altis.
Se on peili arvaamaton,
joka heijastaa suurena jotain
ja jotain pienentää.
Sinun katsomapaikkasi määrää,
mitä mielesi pohjaan jää.

Kilnää, helinää, kynttilän tuikeissa yössä,
koreat paperit lahjakääröjen,
hengähdysketki kitreissä työssä,
yhdessäolo omien ihmisten,
lasten silmien säteily kuusen luona,
joulutontun töppösen töminää.
Ylhäällä kuusen latvassa sinullekin
jouluun syntymätähti kimmeltää.

Sairaala hiljenee joulurauhaan.
Kipu ei hiljene. Tuskasi jää.
Kukkatervehdys ystäväsi
pöydällä tuoksu ja lämmittää.
Mietteet samat sadannen kerran
seulot läpi. Et selvyyttä saa.
Muistatko: Syntymäjuhla on Herran,
joka sairaita parantaa.

Rikos ja rangaistus. Erilleen muista
joutuu rikkonut ihminen.
Joulun sanoma virvoittavana
tunkee lävitse muurien.
Vapahtaja on syntynyt teille,
lapset kuoleman varjon maan.
Jumalan sanan lohdutusta
täällä jos missään tarvitaan.

Joulu on niiden, joilla on koti.
Katso, Hän oli koditon.
Joulu on niiden, joilla on perhe.
Koko maailma perheesi on.
Joulu on sammunut markkinahumuun.
Hylkää pinta, niin sisin jää.
Keskellä kaupungin mainosvaloin
jouluun valkeus välkähtää.

Näin syntymäpaikan. Tähti
oli siinä hopeinen,
ja rikkamahelyjä täynnä
oli kappeli hiljainen.
Me joulumme koristamme
yhä vieläkin rikkamin,
vaan muuttumaton on silti
ilosanoma enkelin,
ja Jesajan näky yhä
sisintämme koskettaa:
Saa valkeuden kansa,
pimeässä mi vaeltaa.

SILLÄ LAPSI ON MEILLE SYNTYNYT,
POIKA ON MEILLE ANNETTU,
JONKA HARTIOILLA ON HERRAUS
JA HÄNEN NIMESSÄ ON
IMEELLINEN NEUVONANTAJA,
VÄKEVÄ JUMALA, IANKAIKKINEN ISÄ,
RAUHANRUHTINAS. Jes. 9:5

Minä, sinä, hän,
me, te, he
joko näimme sen?

Saima Yli-Kaatiala

Kuurtanes- Seuran Joulu 1975

Heikki Klemetti:

JOULULAULU

Jouluaika suloinen
rauhansa taas meille soi,
rauhaa tuikkaa tähtönen,
rauhaa kuuset huminoi;
rusko kultaa taivaan rantaa,
samu valkeuden antaa:
tuhattoistein metsä, maa
joulurauhaa toivottaa.

Tervehdyksen korvestaan
tuo tää kuusi pienoinen,
tähden tuike oksallaan,
laulamme kuin humu sen;
rauhaa sekin toivoo meille,
tietä viittaa eksyneille,
ikikirkkautta vain
mielemme muistuttain.

JULKAISIJA:

KUURTANES-SEURA

22 VUOSIKERTA

ARVOISA LUKIJA

Kuortanes-Seuran
Joulun tarkoituksena
on sukupolvesta toiseen
kulkeutuneiden
muistojen ja nyky-
tapahtumien avulla
säilyttää Kuortaneen
entistä ja nykyistä
elämää. Toimituskunta
kiittää lehden avustajia.

KUURTANES-SEURA

Toimituskunta:

Jussi Kukkola
Sirkka Kantola
Eeva Peltola
Aaro Sippola
Paavo Vainiotalo
Irja Yli-Hallila

KANSI KLEMETIN HELIA (VALOK. A.S.)

Juuri meille...

Eri evankelistat kertovat joulun tapahtumista eri asioita. Matteus kertoo Jeesuksen syntymää edeltävät tapahtumat, enkelivierailut, lähinnä Joosefin kannalta. Mutta tarkemmin Matteus kertoo tähdestä ja itämaan tietäjistä. Joulutähti näkyy yhä meidän joulukoristeissamme ja kuuluu lauluissamme: "Tähtönen talvahan osoita tie, vie meidät seimen luo, missä se lie? Valaise matkamme vie perille. Pienosen lapsen luo haluamme." Pienen lapsen luo uskallan mennä. Lapsi ei vaadi minulta täydellisyyttä, ei teeskentelyä. Seimen lapsen, Vapahtajan luo on hyvä mennä. Miksi saman, ylösnousseen Vapahtajan luo arkailen mennä. Tähtien valo voi joskus olla hyvinkin pieni tulkahdus, mutta se riittää valaisemaan matkaamme eteenpäin elämän arjessa, surussa, sairaudessa, kuivassa erämaakaudeksamme, seimen äärelle asti.

Markuksen evankeliumissa ei ole mainintaa joulutapahtumista, mutta Luukas selvittää tarkasti senhetkisen tilanteen, historiallisen taustan Jeesuksen maailmaan tulolle.

Johannes aloittaa evankeliuminsa Jeesuksesta, kirjoittamalla Sanasta joka tuli lihaksi Joh. 1:14. "Sikisi Pyhästä Hengestä" sanomme uskontunnustuksessamme ja koetamme kiirehtiä siinä kohdassa, ettei ajatus vain pysähdy tähän vaikeaan kohtaan, kun en sitä käsitä. Mutta minun ei tarvitsekaan sitä kä-

sittää, se on Jumalan ihmeitä. Millainen Jumala Hän olisikaan, jos minä ymmärtäisin Hänen tekonsa. Ehkä uskoni olisi vielä horjuvampi, ellei evankeliumeihin olisi säilytetty tietoja enkelivierailuista Marian ja Joosefin luokse. Enkelit, Jumalan sanansaattajat, toivat tiedon varmuuden ennustusten toteutumisesta.

Jouluevankeliumin yksi sykähdyttävä kohta on myös se, että vähäpätöiset, arkiset paimenet saivat enkeleitä työnsä keskele. "Enkeli sanoi heille: "Älkää peljätkö; sillä kateo, minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikelle kansalle: teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra." Luuk. 2:10-11. Oppimattomat paimenet saivat tiedon ennen viisaita ja oppineita. He eivät kyselleet ja pohtineet turhaan, voiko se olla mahdollista, vaan heistä kerrotaan: "Ja he menivät kiiruhtaen ja löysivät Marian ja Joosefin ja lapsen, joka makasi seimessä." Joulun sanoma on IHME meille, järkeville, nykyaikaisille ihmisille, jotka odotamme joulun lämmintä, herkkää henkeä. "Juuri meille, kylmenneille, Jeesus avuks' tullut on. Kiitä, kiitä, Herraa siitä. Usko, vaikk' oot mahdoton. Nyt on sulla, nyt on sulla Hojohla verraton".

SANNA RIPPOLA

Heikki Klemetin syntymästä 100-vuotta

Heikki Klemetti, kuortanelainen

Elettiin vuotta 1876. Oli sivuutettu jo tammikuu ja tuli helmikuun alun heliäyttävät päivät. Aurinko paistoi jääkylmältä taivaalta lämmittämättä, mutta valaisipa se. Kuortaneen lukkarin virkatalon nuori emäntä odotti hetkeä, jolloin olisi hänen aikansa. Sitten helmikuun 14 p:nä olikin aika mennä saunaan. Se oli senajan synnytyshuone. Vielä samana päivänä syntyikin lukkari Herman Klemetin perheeseen poika, joka kastettiin Heikiksi. Myöhemmin hän on haikana muistellut hävinnyttä seunaa. Hän näki sen malkakattoisena sisäinlämpöisenä ulkonäköltään kalevalalaisena kalevalaisessa paikassakin olevana syntymäpaikkanaan. Näin hän runoilee:

Ah, siis pois oot sinäkin.
Sä saunan sinisauhu,
orron noki, sirkon siri,
rantalouhen pauhu,
penkki, minkä alta olen
maahan tullut, jota polen —
Kivikasa tuossa vain —
katselen nyt nurheksimin.

Poika kasvoi hyvin tapehtumarikkeassa ympäristössä. Hän oli erinomainen havainnoitsija, sillä ensimmäiset muistikuvat maailman menosta ovat jo 2 vuotiaan tekemiä. Kun Räsänen ylikammarissa kansakoulu aloitti toimintansa 1882, pantiin Heikki

sinne oppilaaksi, vaikka oli vasta 6-vuotias. Siellä olikin sekalainen seurakunta opettajalla. Osa oppilaista oli jo 18-vuotiaita, jotka välituntisin oikein luvan perästä saivat polttaa kessuja piipussa. Jo 8-vuotiaana hänet vietiin Vaasan 4-vuotiseen Alkeiskouluun. Se tiesi eroa äidistä ja kodista. Matkaa Heikki kuvaa näin: "Ajoimme rinnikärjillä 12 peiminkulmaa kaupunkiin, hoitajaksi tuleva tätini, kyytimies Vesterin Jaku ja minä. Kuormaa oli kaikenlaista, ruokatarvaa aistastamme, makuuvaatteita ja vähän talouskaluja, niin että matkarinni oli täysi, juuri ja juuri istumaan sovittiin heiniin." Näin silloin! Opintie oli vaikean takana. Nelivuotisen Alkeiskoulun jälkeen oli vuorossa lyseo. Siellä edessä 4 lukuvuotta. Välillä katkesi Heikin koulunkäynti, kun hän 6 lk:ta lopetti sen ja läksi Tampreelle erään apteekkarin oppipoljaksi eli pillerin pyörittäjäksi, kuten silloin sanottiin. Ajan mittaan työ tuntui henkiköyhältä (Klemetin sana) ja nyhtyrästä poika palasi takaisin Vaasan lyseon VI lk:lle, josta vuotta aikaisemmin oli eronnut. Nyt tuntui luku maittavan, koska hän normaalisti pääsi 1894 ylioppilaaksi, 18-vuotiaana.

Vielä samana syksynä nuori ylioppilas kirjoittautui yliopistoon. Mitä lukemaan? Yleissivistyksellisiä aineita, estetiikkaa, historiaa ja suomea ja kaikille humanisteille kuuluva latinan approbatur oli myös suoritettava. Mielellä pyöri kai lehtimiesala, tai kirjailijan työ jne. Mutta jo Kuortaneella lukkarin renkituvassa oli viulu ja klarinetti sointu niin koristi,

että se musiikinala veti. Tietysti koti oli ensisijaisesti ollut alkusäyksen antaja, mutta se renkituvan anti, oli myös osa kaikesta. Jo ensikerran hän esiintyi Kuortaneen kirkossa esiveisaajana 5 vuotiaana, jolloin hän kirpeällä kovalla äänellä lauloi virttä ja isä lakkari teeskennellen yskää lopetti veisuunsa, — yhtyen jälleen sillä väräsyä saattoi olla virressä jopa 22:kin. Niin siinä vain kävi, että musiikki vei miehen kokonaan. Hän oli nuori vasta 22 vuotias, kun Y-L:n tahtipiikko uskottiin hänelle 1898. Se oli tosiaankin kunnia nuorelle pohjalaiselle! Kun tiedämme hänen musiikki harrastuksensa jo Vaasan kouluajoilta, torvisoittokunnan johtamiset Kuortaneella, ylioppilas aikojen kansansävelmien keräämisen ja muistiin merkinnän, olikin siinä jo tautaa nuorelle tahtipiikon heiluttajalle. Aikoinaan hän suoritti filkand. tutkinnon ja myös maisterin paperit.

Mutta niin siinä vain kävi, että musiikki veti ja hän jatkoi musiikin opintojaan Saksassa.

Mutta palatkaamme Klemettiin ja Kuortaneelle. Vuonna 1903 hän tuli synnyinseudulleen siinä mielessä, että nyt minä teen itselleni talon. Tontti löytyi Majan likeltä. Metsä siinä oli vielä niin matalaa, että maantietä näki puitten latvojen yli järvelle. Siihen järven tuntumaan nousi Heliä. Mutta kuka rakensi? No, tietysti kuortanelaiset rakennustaiteen taitajat,

oikeat kirvesmiehet, joilla oli näkevä silmä ja taitava käsi. Kun Heikki itse yritti olla salvokseksi, ei mastari Linja häntä hyväksynyt, vaan talutti alas telineiltä sanoen: "Ei maisteri tässä työssä pärjää." Niin hänet alennettiin ruukintekijäksi. No, Heliä valmisti ja isäntä tervasi talon tuulta ja vaahtoa vastaan. Toukokuussa 1906 tuli vasta Heliän emäntä. Heikki Klemetti vihittiin avioliittoon saman kuun 7. p:nä neiti Armi Härmäläisen kanssa. Jot oli salthanon musiikin maailmoissa elävä ihminen, oli sitä myös nuorikko. Hän oli Helsingin vanhankirkon urkuri Lauri Härmäläisen tytär. Kuorelaulu oli heidät yhteen viennytkin. Nuorelle parille rakennettiin oma koti joka nykyin tunnetaan Armilla nimisenä talona Heikin tontilla.

Professori Klemetin erilaiset tutkimukset musiikin ja erikoisesti kirkkomusiikin alalla, veivät hänet myös kirkkojen rakennustaiteen tutkimiseen. Häneltä ilmestyi 2 teosta alalta nimeltä "Suomalaisia kirkonrakentajia", sekä teos "Kansan sana taiteessa". Kun Kuortaneen pitäjä täytti 300 vuotta 1932 ilmestyi häneltä pitäjäteos "Kuortaneen vaiheita sanoin ja kuvin". Nämä edellä mainitut kirjat ovat vaatineet paljon harrasta uurastusta ja sitkeää tutkimustyötä, aina ulkomaita myöten.

1940 luvulla paljasti H. Klemetti itsestään vielä uuden puolen. Vuonna 1943 häneltä ilmestyi kaunokirjallinen teos, "Kuvat kulki". Itse hän nimittiä kirjansa näin: "Nämä pilkahdukset, ailehdukset, miltä hän lienevät, eivät pyydä käydä ankanan esteetikan kaavoihin — — ovat siis täysin vapaita kirjoittelun muuten vain jne." — Mutta niitä kuvia ilmestyi aina vaan. Tulipa vielä elämäkerrallisiaakin muistelmia, joten kynä kulki herkästi. Vaikata onkin rajata Klemetin tuotantoa. Hän oli useampia vuosikymmeniä musiikin arvostelijana, joten sekä sektori on luku erikseen. Hän perusti musiikkilehti Sävelletären ym. loputtomiin. Kun näin suppean kirjoitelmaan koettaa mahdollistaa hänen elämäntyönsä on se toivotonta.

Suuri on se erilaisten kunniansoitusten määrä, minkä hän eläessään sai jo osakseen. Muistin virkistämiseksi kirjoitan niistä joitakin tähän. Professorin arvonimen hän sai v. 1923. Yliopiston filosofian kunniaotohtorin arvon 1936 ja teologian kunniaotohtorin arvon 1946. Hän oli Ylioppilaskunnan Laulajain ja Suomen-Laulun kunniajohtaja. Kansanvalistusseuran ja Suomen Rakennusmestariiliiton kunniajäsen ym. loputtomiin.

Tässä on vain pieni väipähdys Kuortaneen Pojan Heikki Klemetin elämästä. Hänen elämänsä oli rikas musiikista, kirkkotaiteesta kuin "kansantaituruudesta" ja niin monesta muusta elämään, erikoisesti arkielämään ja luontoon liittyvistä asioista. Kysyä täytyy, mistä hän ammensi voiman tähän? Tuliko se kevät-kilossa ranttehella, kun pihka tuoksui ja vesi viläji jokisuussa, kun ensimmäinen taraxacum heloitti tuvan seinustalla?

Sirkka Kantola

REINO ALA-KULJU:

Kun Heikki Klemetti valmisti "Kuortaneen vaihteita sanoin ja kuvin"

Jo 1920-luvulla Heikki Klemetti ryhtyi suunnittelemaan Kuortaneen historian kirjoittamista. Oli tulossa Kuortaneen pitäjän 300-vuotisjuhla ja siihen piti saada juhlayuuttia ja arvon pitäjän historian julkaisemisen kautta. Klemetti ilmeisesti sopi Kuortaneen kunnan ja seurakunnan kanssa teoksen valmistamisesta, koska ainakin kunta asetti alkanaan historia-toimikunnan, jonka puheenjohtajaksi tuli maanviljelijä Jussi Mikkilä ja sihteeriksi kunnankirjuri J. Kokkila. Teoksen valmistamista näyttää viivyttäneen se, että tutkiessaan Kuortaneen kirkon rakentajakysymystä mm. Tukholmassa, Klemetti löysi suuren määrän suomalaisten kansanrakentajien suunnitelmia ja piirroksia kirkkorakennuksiksi ja innostui siitä kirjoittamaan laajaa teosta "Suomalaista kirkkorakentajia 1700-luvulla", joka ilmestyikin jo v. 1927. Kuitenkin hän piti kiinni siitä, että Kuortaneen historia valmistui pitäjän 300-vuotisjuhliin v. 1932. Jouduin päässä valokuvaajana olemaan mukana, kun Klemetti kiersi 1920-luvulla Kuortaneen kylissä ja taloissa ja sain mielenkiinnolla seurata hänen erinomaista kiintymystään kotipitäjäänsä ja hänen suurta kansantaitteen ja kansatieteen tunteustaan. En suinkaan ollut mikään ammattinasa taitava valokuvaaja, mutta joka tapauksessa Klemetin "Kuortaneen vaihteisiin" tuli yli 100 kpl ottamaan kuvaa ja koko

E. Viitalan vilja-aitta.

teoksen kuva-aineisto on arvokas ja osittain ainutlaatuinenkin, sillä huomattava osa silloin kuvatuista kohteista on seuranneen puolivuosisadan aikana hävinnyt.

Kuortane on vieläkin kuuluisa tyylikkäästä kansanrakennuksestaan. Onhan niitä palkittu talonpoikaikulttuurisäätiön kunniakilvoillakin. Yli viisikymmentä tällaista kilpeä on naulattu kuortanelaisten kaksifoonkisten päärakennusten sekä luttien ja aittojen seinäin. Se on enemmän kuin missään muussa etelä-pohjalaisessa pitäjässä. Kuortanelaat ovat myös pitäneet tyyli- ja rakennuksensa kunnossa ja hyvässä maassa. Resjavaria ulkorakennuksia ei myöskään näe tienvarsilla.

Itse kirkkorakennus oli Klemetille yli kaiken muun. Olhan se alahärmäläisen Antti Hakolan suunnittelema ja rakentama v. 1777. Sen kattoratsastaja oli korkeampi ja lennokkaampi kuin Hakolan muit-

Porpoja loppu lähetä Rasinperästä (1920-luvulla).

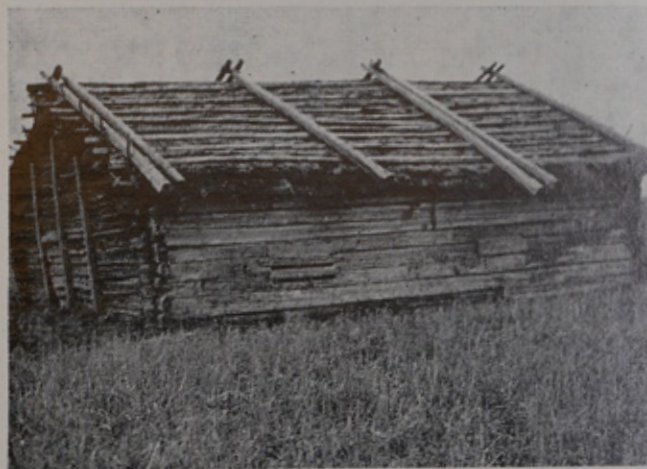
Nisulan tyylipuhdas päärakennus.

ten mestariluomusten, joita oli mm. Keuruun vanha kirkko. Vaikka arkkitehti Stenbäck olikin päässyt Kuortaneen kirkon alkuperäistä kauneutta ja tyylikkyyttä korjauksillaan pilaamaan "mulkkaamaan", piti Klemetti sitä kaiken ylistyksen ansaitsevana. Sen sauttamiseen väreiltään ja muutenkin mahdollisimman lähelle alkuperäistä luomusta osoitti Klemetti yhdessä puolisonsa Armin kanssa paljon harrastusta ja suunnitteli entistämisen, joka suoritettiinkin 1920-loppupuolella.

Sain olla mukana, kun Klemetti yritti selvittää tyylikkääntä kansanrakentajien henkilöllisyyttä. Useimmiten se päättyi siihen, että "nämä meidän paikan miehet" ovat olleet suunnittelijoina ja rakentajina. Käytiin Hallisen, Peranterin, Sysilammen ja Mustapään talot. Mustapää oli vanha, oli ollut jo Suomen sodan aikana (1808). Siellä ihailtiin takkihiirressä ole-

via mäekan sivalluksen jälkiä ja etsittiin Demidovin timanttisormuksellaan pirttämää nimikirjoitusta lasiruudussa. Tosin turhaan. Ruonan silta, Kreetta Majan Ruuskinmökkin paikka ja sitten Herojan talot, Klasimestarin paikka, viililukolla varustettu matkarkku Keski-Herojalla, kaapit, tuolit, valkoiset savupiiput tyyliarakennusten katolla. Suomen sodan "haisuoja" Tuomiston kohdassa, Marttalassa vanhat kirkonovet, Nisoksen toisella puolen Knaustilan komeat rakennukset ja vielä tällä puolen Sippolan luttu, joka sittemmin vietiin Helsingin Seurasaaren ulkomuseoon niinkuin Kurssin talokin Salmelta. Ruonan sillasta oli luonnollisesti historiallista puhuttavaa ja Nurmimiestä muistomerkkeineen ja ampumahautoineen, jotka silloin vielä olivat näkyvissä. Ala-Ruonan riihessä oli vielä tykin ammuksen tekemä aukko ja altaassa kiväärin kuulain jälkiä. Kokkilat, Syrjälä, Haapalet

Linna-Hynnisen lato vuodelta 1481. Siirrettiin myöhemmin huvilaksi Ranta-Maunukseen (Katarina Luoma-Hynninen).

ja Hirot ja Sippola (Takala), jonka päärakennus v:ltä 1808 oli viety Lapuan Ammälän olivat rakennuksina tyylikkäästi ja piiskoomäntä ja vanha katettu silta ja entäs koko Länsiranta. Oli Vasu, jonka vasulaishistoria luonnollisesti kiinnosti Klemettiä, Kontteli, Honkolat, Seppälät aittoineen ja kaikissa kaksifooninkiset päärakennukset. Kunnes tultiin Rasulaan, jossa on Suomen komein aitta ja Rinta-Rasulassa myös luti ja sitten Viitala, jota Klemetti ei lakannut ylistämästä. Kaunein, komean liuha päärakennus ja hieno aitta ja kaikki muu tyylä, joka aivan otti lakin päästä jolle peräti salvannut hengen. Ja niin jatkui: Nisula ja Puodinketo ja Porkkunen ja Mäyryt ja Hynnisset. Oli Eenokki Hynnisen muinainen tyylikäs talo, jossa piti tutkia ylistupa, jossa oli tanssattu, ja kamari, johon sopivasti kätkeytyi sitä, mitä yhdessä olon viihtymiseen tarvittiin. Oli myös Eenokin tyylipuhdas kaappikello, jonka kellotaulussa vielä oli Mats Heroian (Klasimestarin) nimi ja vuosiluku 1852. Sen Klemetti jo ostikin, mutta suuttui siitä, että isäntä myöhemmin tuli vaatimaan vähän suurempaa hintaa, kuin oli sovittu ja sanoi isännälle:

"Minä maksan siitä markka kaksikymmentä viisi penniä." Niin jäi kello! Oli käytävä Linna-Hynnin vanhaa vuodelta 1481 olevaa savutupaa (silloin lato). Oli tutkittava Rantalalan tupaa, jossa oli vain 4 hirttiä poikki oven kohdasta, vaikka ovi oli korkea. Oli vierailtava Ylisessä valtiopäivämuistoinen ja tutkittava Kaatiaisat ja Sarvikkaat ja Lahdenkankaan "peurakuopat" ja Kuhan-piha merkkitaloineen ja Kuljut ja Haavisto, Rasinperät ja Kaarangan tiennot, jossa Rantamäen suurladossa vuosiluku 1409, ja luonnollisesti Myllymäen kylä ja kirkonkylä, joissa muolemissakin tyyliä kyllikseen.

Talojen yhteydessä kerrottiin sellaisista taitomiehistä kuin Heikki Mikkilä, kirkon koristaja, veistäjä ja maalari, ja Mannila, "sutimanni", paalujen, kaappien ja tuolien maalaaja ja Matti Niemi, paalujen maalari ja klasimestari (Matti Heroja), kelloseppä, maalari ja takaja, Klemetin sukulainen.

Lisäksi puhuttiin soiton ja muun musiikin taitajista, ja heistä olisi kirjoitettavakin ja kirjoitetaankin.

Mutta se on sitten asia erikseen.

ELIAS TALLARI

1850 - 1911

Heikki Klemetin toiminta musiikin alalla oli monitahoista. Hän oli ennen kaikkea kuoromiehe, joka nosti Suomen kuorolaulun kansainväliselle tasolle. Hän esi ja löysi vanhat kirkkosävelmät ja kantaatit, sävelsi itse lauluja ja viirsi sekä sovitti eri marseja kansansävelmien pohjalta. Sen lisäksi hän oli musiikin opettaja ja tutki äänenkäyttöä. Musiikkilehden

päätoimittajana hän joutui myös musiikkiarvostelijaksi.

Kansanmusiikki oli myös eräs lohko, joka häntä viehätti. Hän laulatti vanhoja ihmisiä ja soittatti monia tanssapelejä. Kaikki nämä sävelmät hän tallensi jälkipolville.

Seuraväen on Heikki Klemetin kirjoitus Elias Tallarista, joka oli kuortanelainen kansanpelimanni.

On suuri ero yleensä kansantiteiden kesken, niinkuin luonnollisesti kaiken musiikin. Jotkut tuntuvat luulevan, että kaikki mikä on "kansan", on henkeä salpaavan erinomaista, jospa taas toiset eivät pane milläkään mittään arvoa, ellei ole tekijä joku musiikinhistoriassa mainittu kuuluisuus, mieluummin Beethoven. Tosiasia on kumminkin, että lähes tulokseenkaan kaikki kansan laulama ja soitama ei ole riittävä, on hyvässä lykyssä paljon yhdentekevä, monesti suorastaan huonoa siinä mitä kansantiteiden keräily, julkaistaan ja esitellään. Suomessa juuri ainakin niin. Mutta Elias Tallari oli hänen kohdalleen panussa rajoittuneisuudessaan suorastaan suuri juuri siinä, että hänen soittamansa kappaleet olivat ei vain taitteellisesti arvokkaita läpikotaisin, mutta myös musiikkihistorian kannalta todelliset aarresäilyt. Tallari oli kuin jonkin muumioluonon vahtimestari, mutta sellainen, että hän ei nauttanut elämänsä ja näytönsä siitä mitä olivat. Kukaan ei kyllä ole hänen sävelmälään käyttänyt hyväkseen muut kuin minä jonkin uopohduksiin joutuneessa kokouksessa "Kansantansseja Etelä-Pohjanmaalta kahdelle viululle", mutta ovatpahan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran

arkistossa tulevaisuutta varten todistamassa niinkuin pyhäin kuvan kirkon ullakolla.

Näin puhuessani minun täytyy vähän asiantunteettomalle selittää. Sanotaan nyt, että on sepe, polska, marsi tahi sen semmoinen. Se on sujuva ja selvä, ja siinä on vissi vauhdikas meno, että sillä kyllä pääsee menemään. Mutta kun sitä hetken vetelä tahi kuuntelee, yhdeksi ja samaksi kävi, ja jos tarkemmin tunsi tyylin, se oli sieltä 1780-90-luvulta jostakin yleistä, sitä justilnsa vain, äkkiä opittavan. Tällaista esitellään ylivoittoisesti esim. "Samuel Rindan-Niekolan muuttikirja", kirjoitettu 1809, Etelä-Pohjanmaalta sekin. Vain ani harva sen n. 200:sta soitosta on aitoa sentapaista kuin lähes kaikki mitä Tallari on soittanut: 1700-luvulta, 1600-, 1500-luvulta erikoista, ja joka muuten olisi sekin vähä hävinnyt. Mutta eihän noina vanhimpina aikoina esimerkiksi polska soitettu? Eikä kyllä, mutta musikaalinen aines on samaa, on vain pantu uusiin astioihin, ts. vanhat sävelmät on muovattu uusiin tansseihin soveltuviksi. Näin on juuri laita monenkin Tallarin muotin. Ja kun sillä sitten oli tieteellinen arvo ohella, tulos on kaksinkertainen merkitsevä. Tallarin soittamissa kappale-

leissa, silloinkin kun ne ovat uudemman ajan tajut-
tavia tonaalisen rakenteensa puolesta, so. kun ne käy-
vät niin sanoaksemme "Honkain keskellä", on usein
omalaatuisuutta intervallirakenteessa, ne hyppivät so-
masti sinne tänne, tavalliseen tapaan ei kuin harvoin.

Jos Etelä-Pohjanmaalla on mistähän lie kerättyjä
vaikka huonompaakin, kun sitä vertaa sävelmiin —
on kysymys nyt tanssisävelmistä —, joita esim. "Suo-
men Kansan Sävelmissä" on muualta koottuja, ero
on silmään pistävä sittenkin. Niissä on selvä järjestys
ja ammatillinen valmius, silloin kuin jälkimmäiset
ovat vain kuin haihattelukatkelmia. Mitä sitten kun,
niinkuin juuri Tallarin soittoissa, polskissa ja erinäis-
sä marssissa, erikoisuus jo eteläpohjalaisessa mie-
lessä on ilmeinen niin hyvin melodiasäilyksen kuin
muodollisen koonnain kannalta, ne ovat kiistämätön
yliveto kaikesta. Niinpä jotkut Tallarin marssit, joita
allekirjoittanut on pianolle sovitettuina julkaissut
kokoelmassa "Historiallisia tansseja Suomesta", ovat
rinnastettavissa mihinkä tahansa samantapaiseen, mi-
tä vanhasta musiikkikirjallisuudesta tunnemme. Ai-
van ainutlaatuinen on Tallarin soittama vasulaisten
juhlalaulu Kuortaneelta, jonka myös olen soittanut
nimellä "Hengellinen soitto Kuortaneelta". Se soitet-
tiin yhteisnumerona Viipurin laulujuhliissa 1937, mut-
ta sen jälkeen olen nähnyt vain ylikapellimestari, ma-
juri A. Huttusen sitä soittavan. Tallarin soittoja on
edelleen säestys Selim Palmgrenin yksinlaulussa "När
den sköna maj med sippor kommit", "Peli-Jussin
marssi", erään joukko-osaston säkenöivä kunnia-
marssi, soiteltu ennen muinoin silloin tällöin Kappe-
lissa, pääaihe laajentamassani "Vasun marssissa", täs-
säkin siis jo useita kappaleita, joita ei olisi olemassa
ilman Tallaria. Tallarilta ovat tohtori Toivo Haapanen
ja allekirjoittanut muistiinpanneet n. sadan vaiheille
eri kappaleita.

Mitä oli Elias Tallari miehiään yksityisenä? Loppu-
ikänsä torppari ja vaatimaton sahatyömiehen eläk-
seen. Siivo ja rauhallinen, harvinaisen hiljainen mies.
Merkittävänä taiturina Tallaria ei kanssa ollut kos-
kaan pitänyt. Hän oli enimmäkseen saanut soitella

pitopaikoissa "tallin takana", joka oli kuokkavierait-
ten olopaikka silloin kun ei heidän vielä sopinut isoon
tupaan tulla. Minullekin eräs vanha emäntä sanoi:
"Mikkä Tallari on, eihän Tallari taida soittaa —!"
Johon hänen miehensä, asianymmärtäjä kyllä, koska
oli nuoruudessaan ollut lukkarikouluksakin, puuttui:
"Älä sinä, kyllä Tallari on myös tainnut ja taitaa
vieläkin!" Arvatenkin Tallari hiljaisuuttaan ja yksi-
vakaisuuttaan ei ollut kansan suosiossa, ja kun olivat
sitten päämäreinä sellaiset suurtaiteijat kuin Seijari
ja Pinni. Silloin kun minä soitin Tallaria, suvesta
1903 lähtien, hän oli jo vuosikausia ollut soittamatta,
kanniskellut raskaita lautoja, niin että sormet olivat
kangistuneet, mutta kyllä hän laski vielä teknillisesti-
kin niin että katsoin voivani viedä hänet Helsinkiin
erinäisissä tilaisuuksissa soittamaan. Kaikki muu
kävi aivan erinomaisesti, mutta vasemman käden
kangistuneet sormet eivät enää tahtoneet esim. kak-
soissävelissä oikein hallita puhtautta. Se ei kuiten-
kaan sanottavasti häirinyt, kun rytmi oli moitteet-
ton, samoin kuin oikean käden kaaristustekniikka.
Mistä Tallari oli kappaleensa oppinut? Missään hän
ei ollut maailmalla liikkunut, siis Kuortaneella. Läh-
teinä olivat olleet hiukan vanhemmat Seijari ja Pinni,
mutta lisäksi paikkakunnan soittoniekkain varsinais-
nen opettaja Matti Heroja l. "Klasimestari-vainaa"
ynnä vielä "Mäkeläks-vainaa" l. Matti Viitassari. Joi-
takin kappaleita oli näyttänyt myös paikkakunnalle
muualta, Pohjois-Suomesta kuljettaneen vapautettu
elinkautinen Mälkäskä. Polvesta polveen säilyneellä
oman paikan soittoja siis poikasena käyttänyt tark-
kaan muistiinsa.

Tallarista muuten näki mainioesti, minkälainen oli
vanhankansan talonpoikaigentlemanin tällä kristi-
tyllä puolen — nuohan karjalaiset rimotusajat ja
kanteleensoittajat minä lausen paremmie sinne pa-
kanatäsounaväkeä.

Sit vaikka sammakoilla, kun herroissa tarjottin,
alas piti mennä juonnettakaan väräydyttämättä va-
kavissa mistään tietämättömyssä kasvoissa. Hänen
keskenkasvuinen poikansa kerran meillä kotona päi-

Vainö Hämäläisen maalaama Elias Tallarin muotokuva.

välisillä ei näyttänyt tahtovan saattaa syödä jotakin imelää hedelmäsoppaa. Mutta Tallari pokkasi häntä huomaamatta jalalle ja antoi tuimalla katsannolla ymmärtää että: syö poika!

Helsingissä Tallari vietiin Kajanuksen "populäärikonserttiin". "No mitäs Tallari tykkää?", kun ensimmäinen kappale oli soitettu. "Pojat eivät näy puhaltaneen pililleen lämpöisiksi, ennen kuin rupesivat soittamaan." Tarkoitti alavireisyyttä puupuhaltimissa. Siihen aikaan viritys yleensä oli mainitussa Kajanuksen orkesterissa heikonlainen.

Konsertin päätyttyä olivat jääneet "istumaan" seurahuoneelle. Tallarille tietojen tarjottiin, kun hän oli vieras. Mutta kun Tallari oli juonut kaksi lievää tuutinkia, hän rupesi katselemaan kelloaan. "Jahah, jocos Tallari kotia?" Matkalla saattaja oli kysynyt Tallarilta, eikö hän kestänyt enempiä. "Minä olisin saattanut juoda vielä paljon." Olisi voinut, mutta reirin miehen ei sopinut.

Elias Tallari kuoli odottamatta ollessaan siinä vasta vähän yli 60. Hänen hautaukseensa liittyy pieni sivystyshistoriallinen muisto. Vasta lauanta-iltana tuli meille tieto, että Tallari oli kuollut ja että hän seuraavana sunnuntaiamuna haudattaisiin. Tulimme tietenkin järkytyneiksi. Tuli heti mieleemme, että pitäisi saada toimitukseen jostakin taiteellista laulua. Vakinaista kuoroa ei paikakkunalla silloin, vuonna 1911, ollut. Mitäpä siis? Saitui olemaan keskivieraana pitäjässä asuen naapurissaan silloin nuori säveltäjä Leevi Madetoja. Mitähän jos tekisi jostakin arvon miehelle? Hän sopivia tekiäsi hähmää, ja Madetoja lupasi yrittää. Aamulla hän tuleekin paperin kanssa. Hän on yhä tiedän Elias pianoa laittanut hymmiin, josta sitten tuli ylen tunnettu Madetojan parhaista teoksista kuuluvaa "Ei mitään rauka panta". Meillä oli juuri sen verran aikaa, että laulu ehdittiin, samasta paperista kaikki katsoen läpi laulaa. Kuorona oli Dagmar Klemetti sopraano, Armi Klemetti alto, Leevi Madetoja tenori ja minä basso. Lähtiesimme läheiselle kirkolle pukeutuneet rankkaiden. Mutta kirkolliset toimitukset eivät sellaistaakaan katso. Tallari oli tuotu tavalliselle siunauspaikalle, tapulin läpikäytävään "uukkongin" eteen. Siinä kaatomaide oli hirtannut mustan värin hänen arkkunsa kannelta niin

että se oli aivan valkoinen, kaiken katoavaisuuden vertauskuva. Me laulajat ja pappi olimme uukkongissa suojassa, mutta aivan muutamahenkinen saattojoukko värjötteli sateessa. Lauu alkoi, soi kivillatiaisessa käytävässä hyvin, sopeutuen tunnelmallisesti tilanteeseen. Sellaistahan se on tämän maallisen vaelus. Seurasimme mekin uskollisesti haudalle ja oitimme osaa, Madetoja ja minä, mullan luontin.

Haudalla oli sitten vuosikymmeniä vain vaatimaton puupaalu, kunnes taidemaalari Iivari Honkolalla, joka oli paitsi maalari myös muu monitaituri, teetin sille edustavamman muistomerkin. Siinäpä sitten leppä yksi tämän kansan taidon tallettaja, yksinkertainen sarkaeläjä aikanaan niukkuudessa, mutta myös hengen liehtoja ohella kauniisti.

Heikki Klemetti

Iivari Honkolan tekemä soittoniekka Elias Tallarin muistokivi, kansantaiteen pohjalta lähtenyt koulutaidetta. Klemetti: Kuortaneen vaiheita s. 300.

Heikki Klemetin "kuvat kulki" -sarja

"Paljonpa helkkyy ja voi kevyällä. Sekin kun suoja-
veden lahoi liellä menivät yöllä umpeen, ja aamulla
astui yli ja rasahelti, ja oli niin kauniin tumainen rus-
ko. Ja se kun oja aivan itsekseen puheli; ei näkynyt
mitään eloa, ei lukeita, mutta hiljainen kristalliditto
jostakin, kimerää diukantaa vuoroja, tohinsoa taas
tyytemmissä alioissa: se oli ojaritte, joka putoi ja lähti
soljuvan sateen veden matkaan. Ja sittenhän aurinko be-
hki maiseutusta, eetteri väristessään sinistä salmaa vas-
ten; heikki vilkkui ja vilähti. Niin, kun päivä paltoi
ja läsnä oli käypäen surisemaan." (Viidennet kuvat,
Hile).

Heikki Klemetti oli luonnon kuuntelija. Hänen lem-
mikköjään olivat linnut, eritoten tiainen, "minun runo-
virakirjani, kultaista parempi kuin mikään paperi-
nuotti". Missä tahansa luonnossa hän kulki, hänen kor-
vaansa tavoitti äänet. Puut, ruohot ja kukkasat soivat.
Hän kuuli jään äänet: paukahdukset raijien revetessä
ja helinän vesien auetessa; hän kuuli tuulet ja sateet nä-
iden mahtavimmasta pauhusta piienen pisanan kilahduk-
seen asti. Suuren musiikkimiehen maailma tuntui olevan
tulvillan säveltä, ja tämä on tullut mukaan hänen kir-
jalliseen tuotantonsaakin, jonka lauserytmi ja sanasto
parhaimmillaan kuulostaa sanamusiikilta.

"Tuo lubdikka on kumminkin sellainen, että se pitää aivan ottaa talteen, sen muisto, sillä se häviää. Mikä "lubdikka"?"

Mesimarja, sanovat toiset.

Hempeä nimi; en minä. Lubdikka on somempi, persoonallisempi. Elää lubdalla, kalvas, kaino. Kukkii biljaa e-mollissa, varttuu lubdanviberiän kautta syvään surunpunaiseen, ja lubdalla, vain lubdalla. Ei tabdo tulla bedelmälle muualla, häipyä." (Kuvat kulki vielä, Lubdikka).

Heikki Klemetin suhde luontoon oli myös suojeleva. Kuvaussessaan Leppälintu hän on ikuistanut tositarinan siitä, kuinka Klemetin kesähuvilan asukkaat varjelivat oven yläpuolista linnunpesää kulkemalla hankalasti ikkunan kautta. Kertomuksessa Minun silmiin hän kirjoitti:

" — — — Tulin tapani mukaan illalla myööhän kotiin. Siinä se oli portilla. Kutsuin sitä taas, ja kun näin sen tulevan, bain kiireesti maitokupin, josta se oti. Mutta se ei lähtenytään pois, vaan jäi minun kenkäni viereen maata aivan kuin se olisi siihen nukahtanut. Taisipa niin ollakin, ja minä annoin sen siinä olla rauhassa, seisoin liukastamatta kauan aikaa, niin kauan, että alkoi tuntua vilunvärettä. Minun tulikin melko kylmä, mutta annoin kuitenkin silin olla siinä. Mutta kun se ei bavitellut lähteä pois ja kylmässä syksyilmassa seisominen olisi saattanut olla sairallaiselle miehelle benvaarallista, berätin sen. Muutamana kerran se röhkäisi ja lähti siitä biljakseen pyörimään pois päin, ensin aidanraosta ja sitten sitä yksinäistä polkua etäisyyteen."

Muutamia päiviä myöhemmin löydettiin siili ikkivaltaisesti tapettuna ja kirjailija jatkaa:

"Minä en tahtonut kuulla, käännyn pois ja panin radion soimaan, soikoon mitä tabania tingeltangelia. Kuulin sitten naisväen keittiön puolella puhuvan: Se oli aivan murskana, millähän ne ovat sen tappaneet? Professori tulisi katsomaan. Mutta en minä saattanut mennä, ja ollessani sitten iltakävelyllä lyhyenä vaapaabetkenäni, kun tuuli jäätävästi ja viimeiset keltaiset lehdet putoilivat, tuntui minusta kovin yksinäiseltä ja eri tavalla yksinäiseltä kuin ennen. Melkein ja

ainakin niinkuin olisi ihminen kuollut. Mutta minussa heräsi myös barmin tunne. Kuka sen teki, kuka luruus sen teki! Minä otan selvän siitä." (Kuvat kulki, Minun silmiin).

Kirjailija käsittelee "kuvissaan" myös erilaisia ihmis-kohtaloita. Erityisen lämpimästi hän kuvaa elämän syrjimiä vähäosaisia tai vajavaisia. Runebergin Saarijärven Paavon ja Juhani Ahon korvenraivaajien sarjaan hän on liittänyt eteläpohjalaiset Ellat ja Ylli.

"Nyt on meidän siirryttävä nevalle, suurelle barmaanballavalle aavalle, joka on niin laaja, että toinen ranta kuvastuu aivan siniseltä. Keväällä se neva on yhtenä päivänä, vesikilona, saat harpata läpikastunein jaloin liukkaalta liukkaalle, karjalomattaita toiselle. Mutta nyt on kaunis kesä. Pienet norot niruvat, mätäs uboo ystävällistä tuoksua auringon puolipäivälämmössä, bankka vingabtaa heleällä tavaalla. Tuossa ampuu ruskea viiru jonnekin etäisyyteen. Se on nevaaja, syvä, musta, sen pohjassakin päilyy musta vesi. Kuljemme sitä pitkin, niin vihdoin alkaa näkyä kuinka ojan pohjasta lentelee jotakin ylös, mustia paakkia, juurakon kappaleita, savi-kimpale. Siellä pohjassa on mies, hurstipaitainen, karbeapintainen olio, jonka huuleissa näyttää olevan nuuskaa. Kunniston Ylli siellä on bommissa. — Eikä hänestä tiedä muuta kuin muutamia vanhemmat ihmiset ekkä, jotka Yllin nimen kuullessaan vähän nauravat, oliban sellainen mörököli ukko, joka ei joutunut muuta tebnyt kuin biljaasetti tui turuusti jähppänsä suunnattaisiin mökkiröhjähänsä pihanaalle istuessaan. Oliban semmoinen Ylli, joka oli ilinä clemetin ja ei-olemisen välillä laajemman kansan tietoisuudessa. — Hän meni ja hävisi niinkuin Ylli Yllinpoika ja taas se toinen Ylli Yllinpoika. — Ei ne taida uno Valkoisen Ruusun berrat nuutitaa autolla Peltamoon ajassaan, että tällaisia Yllejä se on ollut. Se koi tuo lakeus itsestään siihen on levinnyt, kun itistään saataakin ja paistaa.

Mutta jos tarkemmin ajatteliivat, niin saattahivatpa pianakaia myöntää, vaikkapa vähän naurabteen, että pitäisi se olla Valkoisen Apilamkin ritarikunta, jonka merkki annettaisiin tuollaiselle Ylille. Taki niinkuin jo alussa sanoin, olisi pitänyt olla, nyt se on myööhästä melkein. Traktori ajaa, kalvaa kaikki, jos vain Mäböüllä on metsää ja rabaa edelleen.

Mutta hyvä kun ajattelemmekin Ylleille merkin rintaan. On parempi levätä, jota maistetaan rakkan-della." (Kuvat kulki vielä, "Valkoisen apilan" ritarit).

Karusta kotomaasta Amerikkaan-lähteneitä Klemetti kuvaillee mielellään. Moni lähti sinne koikaan palaamatta, toiset sortuivat vieraan maailman myllä-kässä, toiset kestivät. Kotiin jääneet odottivat luotavaisesti rakkaattensa paluuta ja uskoivat heidän Atlantin takana rikastuneen. Lükuttava on kuvaus Hautalan Liisasta, joka koko elämänsä odottihansa vielä vanhanakin kävelee pitkän matkan postikonttorille, kumartaa luukusta sisään ja kysyy: "Onko kirjaa Liisa Hautalalle?" (Viidennet kuvat, Hautalan Liisa).

Pohjalainen miestyppi, jonka karun pinnan alta löytää "toisenkin sielun pasmalangan", esintyy usein Klemetin kertomuksissa. Sellainen oli tulmin silmiin

katseleva Pehus-Matti tarinassa Rökkähiä. Hän ei — vaikka olikin häijn maineen ansainnut — kuitenkaan halunnut loukata vähäpätöistä lähimmäistään. Tai Kosken Matti, polviaan notkisteleva ja hihkuva arpinen isäntä, joka heltyi itkuun. Tai Hautalan Köpl, joka saatuaan "neljäkymmentä selkiään" lähtee täynnä sinniä Amerikkaan, muuttuu siellä ja perustaa ensimmäisen raittiusseuran suomalaisille.

Heikki Klemetti on aluekirjailija. Etelä-Pohjanmaa, keskipisteenä Kuortanes, on hänen kuvaustensa kohde. Näin ollen hän on "Kuvissaan" tallentanut paljon kansanomaista. Sanasto vilisee kuortanelaisuuksia, ja nykyään jo häviämällänsä olevat työt ja tavat ovat jääneet jälkipolvien luettaviksi. Kuortaneen paanukattainen punainen kirkko, josta Iivari Honkola kuuluu sanoneen: "On kaunis kuin mansikka mättäällä", maailman kaunein tapuli ja erikoislaatuisset katetut hautapaalut ovat arvokkaalla sijalla "Kuvien" maisemassa. Näiden lisäksi näemme kydöt ja luhdat, valokit ja luhdikat, juomukat ja nauriit. Siellä työskennellään ranttehella, lauletaan vielä päreenkin ylistystä ja kerätään hajuheinää.

"Niitä on totuuksia toisenlaisiakin kuin jotkut kamarikohtalot ja kirjoituslonekonfliktit. Tuokin tuo kumina tuossa ojanpyörätänällä, putki rantalehän ruohistossa; ne, ja tubat hörsäa aamuauringossa, miljoona kirsienkelloa kamarilemassa Lapuan ja Kuortaneen välillä. Ne on iäisiä totuuksia.

Mutta on se tuo hajubeinäkini! Mikä lieene kirjoittaja, Kuljun emäntävainaa niitä minulle nonkitti Isonjoen rannalta, ja on niitä yksi patukka täällä Hel-singissä sekä yksi Kuortaneella. Ibmiset tulevat; mikä täällä kamarissa niin hyvältä baiese? Niin be sanovat, vaikka voisivat kanniimminkin sanoa. Se on juuri se hajubeinä, Ala-Kuljun emännän bankittama, letille eli patukalle punottu, niin että se muistuttaa valkopukuisten tyttöjen palmikoita ennen mettumäärä ja tapanina. Niissä palmikoissa oli vain suvella tuomenkukka tuoksuna, talvella taas tilheilä jääneitä pöhlajanmarjaterrettuja muuna herkkuna. Tässä hajubeinäpalmikoissa ei tarvita mitään, se tuoksuu muutenkin, ja ihanalta, iänkaiken pianaikaa... (Kuvat kulki, Hajubeinä).

Suuri yleisö tuntee Heikki Klemetin lähinnä muusikkimiehenä. Hänen aikalaisensa muistavat hänet värikkäänä persoonallisuutena, jonka käyttäytymisen saattoi joskus tuntua pohjalaisittain sanoen örkökökseltä. "Kuvien" lukija löytää kaikkein hienoimmat vivahteet hänen sielustaan.

Heikki Klemetti kirjoitti nämä viisi osaa "Kuvien" kulkua" 40-luvun lopulla ja 50-luvun alussa osaksi Kuortaneen Helissä, osaksi Kulosaaren Hopialassa. Ne ovat maailman mylläkän läpikäyneen miehen muistelmia, jotka kirkkaina helminä putoavat lukijan käsiin.

Irja Yli-Hallila

Kerran ei Heikki ollut tyytyväinen kuoron pianisimoon. Koetimme laulaa niin hiljaa kuin voin, mutta hän vain kiivaili:

- Älkää kiljuuko!
- No eihän se sitten kuulu ollenkaan, jos vielä hiljempaa laulamme, yritti joku sanoa.
- Ei sakaan kuulua — haista vain!

☆☆☆

Musiikinopiskelija meni kerran Helsingissä Heikki Klemetin luo kylään ja koetti puhua fiinää kirjakeiteltä. Siihen Heikki tokaisi:

- Kuinka sinä nuan puhut? Ekkös sinä oo kuortanelane.

Kuortaneen Mäyryssä paloi 30-luvulla pääkaupan myymälä. Uusi rakennettiin heti tilalle. Tuli keväät ja Heikki Klemetti tuli Alavudelta kesäkoitiin Helikän. Hän ihmetteli, kun Kuhanpihassa vastaan tulivat: hevosetkin nauroivat — pian asia selvisi. Pääkauppa oli rakennettu, mutta millainen — aivan epäaika, rakennustaitteellisesti pilallinen, loivakattainen ja vielä keltaiseksi maalattu!

☆☆☆

Suomen Laulun harjoituksissa Heikki ei ollut oikein tyytyväinen naisten ääniin. Silloin hän murahti: — Kuortaneella karjapiiatkin laulaa paremmin!

NAURIS

Otanpa sen taas puheeksi. Kirjoitin ennenmaailmassa sennimisen runon ja sain isoisten pilkan. Mene ja kirjoittaa sellaisen loppusoinnun kuin kauris ja nauris. Niinkuin minä piloillani otsakkeen loppusoinnuksi kirjoitinkin. Kansa kyllä niin sanoo, mutta eihän se ole taidetta. Niin onko sekään nyt oikeastaan taidetta kun metso istuu kelohongan latvassa ja katselee maailmaa. Suurta viheriä maailmaa ja sinisiä savuja. Ja kun musta vesi tuossa edessäni rapaojassa viruu, minnehän viruu. Ja kun minä syön kydön naurista täällä kaukana kirkonkelloista ja postitoimistosta, sinistä naurista. Sinistä? Niin juuri, te kamari-ihmiset ja se vasta hyvää onkin, siellä kaukana salon takana, jossa Kanteletar soi. Aivanpa niin, Kanteletar, minun pyssyn piippuun. Ja jänis katsoo, istuu ja katsoo tuolta ojanpyörtäntöltä viheriäisten vartten takaa, ja minä voisin sen ampua, mutta en ammu, muuten tässä vain kuljen pyssyn kanssa, että olisi muka jotakin tekemistä. Kuka sitä nyt lähtee suureen korpeen vain kepin kanssa.

Tämäkö olisi rumaa? Ei maar', se on kirjoitusjäärittelua, Topeliuksen "musteen tuhrimista", ei ole psykologiaa, ei konflikteja, ei rakkautta, ei eroa, ei surman suunnitelmia. Mutta kun minun oli hyvä olla, niin sanoinmahan. Ja sanon vielä: Muistittekö, hyvät kylänmiehet kylvää nauriin siementä, kun vuokrasitte niitä palstoja? Te professoritkin, jotka alennuitte tonkimaan ja kävitte käsiksi in medias res. Vahinko, jos ette muistaneet. Minä kylvin. Ja saan siitä nyt todellisen siunauksen. Kun tulen kohtiin illalla ja tuli liehuu takassa, sillä takka minulla tietysti on, niin se on somaa, se on hyvin somaa aina yksinäiselle tulijalle katsoa ulkoa — panittekko merkille —, ja kun ne ovat kierailleet, juoneet ja polkeneet, niin että ihminen kaippaa vallan palokärjen lohdutusta, jota täällä ei ole, niin muistaa naurimaan: ahoa, minäpä yhden! Ja hän menee, repii ylös yhden, siivoo sen sammaleeseen, listi, syö ja on kuin toinen ihminen. Hän panee silmänsä kiinni ja yht'äkkiä hän on Kiimakallion takana, Siellä jossa musta vesi virui, ja metso katseli; ja jossa Kanteletar lauloi. Lauloi mitä lauloi, kenelle se kuului? Mutta tämän ihmisen oli taas hyvä olla!

Omena! Appelsiinia en kehtaa tässä mainitakaan. Ei se ollut muuta kuin materian maku, silloin kun oli jo silloin kun sai. Kytkeytyä, kalkitun, kahlehdi-tun pihapuun pudottama. Tämä nauris liittii sen rinnalla ylälmoissa kuin kotka, yli maiseman, savujen, huminan, vapaille toivoille. Kun minä panen silmäni kiinni tässä katulyhdyn alla, vieraan puulajin ravistaessa pisaroita niskaan.

Niin se maistuu kun se maistuu.

Jaa, jaa! Mitä teidän taskussanne oli kun menit-te luennolle? Juuri kärynnyt, ihvinen piippu ehkä. Minun taskussani on nauris, kun lähdän virsiä veisauttamaan. Eikä kukaan tiedä, mitä minä ajatte-len kun pojat lauloi. Ette te ymmärrä vaikka selit-täisinkin. Ette te ole kuulleet tuhansien hihhullien veisaavan kansallisia virsiään, ette körttiläistenkään ehkä.

Jossakin sydänmaalla, jonne auto ajoi rantary-teikön läpi, sellaisen, jossa oli kaatuneita honkia, kausia, haapoja ristiin rastiin lahoamassa. Siellä se nauriskin vielä sai olla. Vanha palvelija, hätäapu hautulainen, kun ei ollut vielä Pommerin sotaa ja perunaa. Vanha palvelija! Kuinka voisin sinun hy-vyytesi unhottaa. Vanha ystävä runossakin. Sinä mi-nun silmäni avasi näkemään kuinka koivut kumar-si kun Aapelia kannettiin isäntäin olkapäillä, met-sän poika, jonka korpi oli talvelta ottanut ja kesäl-lä löytyi. Sinä kydön laidassa, kulkevaisen kosteik-ko; sininen, keltainen kaunotar! Kylvänpä toistekin. Kerron muille ja tarjoan parhaana herkkuna, soitte jos soitte, professorit, tohtorit. Oma oli, de humili-tate, mutta hyvästä, niinkuin oli itse, ja kaunis, vaikka olikin vain nauris.

☆☆☆

Heikki Klemetti oli tarkka suomen kielen oikeasta ääntämisestä. Näin Klemetti:

— Suomalaisen Cooperin näyttämöllä olen kuullut jotenkin laatuunkäyvästä näköiselle diivalle lauleta-van, vieläpä suurella päätöksellä: "Kasvoistas nään(n)autuuden", siis "nautuuden". Tarkoitiko lau-laja todella niin?

— Nollatunnelmaa esitettiin eräissä teatterissa kä-det ristissä hartaana lausuen: "Siell' on tavaallinen nolla".

— Eräs laulukunta lauloi täysin rinnoin: "Niin ai-na olkoon Suomenmaass' ain'(n)uljuutt'uskollisuut-ta!" "Nuljuutta!" — mitä Sibelius siitä sanoo?

— Yhtä ja toista meillä siis vielä on (n)oppimista. Mutta rikka on nopittava pois, suomen kieli on liian hyvä kaikenlaiseen reposteluun.

☆☆☆

Tapio Rautavaara kertoo näin: Otin 30-huvulla lau-lutunteja Heikki Klemetiltä. Hän antoi niitä ilmaiseksi, mikä ei nykyisin olisi mahdollista. Hän kysäisi: "Mitä sinä muuta teet?" "No, minä heitän kekkipä." Silloin Klemetti tuumi: "Minulla ei koskaan ole ollut aikaa tikkuja viskellä."

Heikki Klemetin

100-vuotissyntymän juhlaohjelmistoa

Helmikuun 14. pnä 1976 tulee kuluneeksi 100 v Kuortaneen suuren pojan Heikki Klemetin syntymästä. Hänet tunnetaan kirjailijana, kansatieteilijänä, mutta ennen kaikkea kuoroelämämme suurmiehenä. Yksityiskohtaisempi selonteko Klemetin työstä ja saavu-

tuksista on varmaankin toisaalla tässä lehdessä. Sulasol, Suomen Laulajien ja Soittajien Liitto ry on päättänyt, että tulevaa vuotta vietetään erityisenä Klemetin juhluvotena. Juhlavuonna järjestettävien eri tilaisuuksien järjestelyjä varten perustettiin keskuustoimikunta. Toimikuntaan kuuluu eri järjestöjen edustajia. Kuortanetta edustaa siinä Kuortanes-Seuran puheenjohtaja. Eri tapahtumista tiedetään seuraavassa: Ensiksi tapahtumat Helsingissä. Kaupungin-orkesterin sinfoniakonsertti Finlandiallossa (suurteos). Radio-orkesterin konsertti (myös suurteos), kirkkokonsertti ja maallinen konsertti. Pääsiäisenä passit ja H-molli messu. Jouluna Klemetti-konsertti Finlandiallossa, jossa Klemetin sävellyksiä ja soitteja kuoroille, solisteille ja urkuteoksia.

Vaasassa Sulasolin järjestämät yleiset laulu- ja soittojuhlat 11.-13. pnä kesäkuuta. Valtakunnalliset Klemetti-kilpailut kuoroille, orkestereille ja soittokunnille. Kunnispalkintona Klemetti-patsas. Juhlanäyttely. Klemettipostimerkki ja erikoisleimaus.

Kuortaneella omistetaan heinäkuun viimeinen viikko kokonaan Klemetille. Alkuviikon päivät, maanantai, tiistai ja keskiviikko ovat kuortanelaisin voimin järjestettyjä pääasiassa musiikkipitoisia tilaisuuksia eri kylissä. Torstaina kirkkokonsertti, mukana kaksi kuoroa ja mahdollisesti kuortanelaisia ja kuortanelaisnuorisoihin solisteja. Perjantaina Klemetin kirjallisesta tuotannosta koottu ilta, jonka esittävät taiteilija Kalevi Haapoja. Iltaan sisältyy vielä kuoro- ja soitinmusiikkia. Se on Kuvat kulki-ilta. Lauanantaina illopäivällä Klemetin keräämän kansanmusiikin esittely- ja esitystilaisuus. Illalla taidemusiikkitilaisuus, jossa esiintyvät Pohjola-trio, Aino Takala, laulu, ja Jussi Törnval, piano. Sunnuntaina on kirkossa juhlaohjelmien palvelus. Urkurina on Matti Heraja, oma kirkkokuoro laulaa, joht. Pekka Kuoppala. Pääjuhla on päivällä. Juhlapuheen pitää Ahti Sonninen. Jussi-kuoro ja lapsikuoro esiintyvät, jälkimmäinen Seija Kuoppalan johtamana. Vaasan Klemetti-kilpailusta pyydetään kuoroesitys. Kuortaneen torvitoimikunta esiintyy Jussi Yli-Lahden johdolla. Lopuksi yhteislaulu, kuorot, orkesteri ja yleisö.

Olli Saari

Kotikoivu

Kirj. Nestori Mantsinen

*Sinut tuuliko toikin,
vartija matalan majan?
Ja juurtua soikin
kuin haltijan turvaksi pirtin ja pienen vajan.
Olit merkkinä ajan.
Sai runkosi päivällä piirteä pihalle rajan.
Soit lehties vihmettä,
elämän ihmettä,
käsivarsina oksasi olivat kehitorome tuudittajan.*

*Sinun kauttasi saimme
me seerumit vilppiä vastaan,
kun varpujas ha'imme.
— Ne äitimme lahjana omaista maailmastaan.
— Hän rakasti lastaan.
Sä ymmärtämystäsi humisit ainoastaan.
Ja ritvasi kestivät,
pahuutta estivät.
Taas uutta laulua kuulimme kuovin ja rastaan.*

*Sinä ylväänä kestit,
kun uhkasi pakkasen valta.
Ja tuulilta estit
kesän poltteelta suojaaten pieniäs kuumimmalta.
Pois riipponen alta,
kun karkkosi väkesi mäeltä turvaisalta,
niin siementä heittäden,
jälkiä peittäden,
viel' elomme muistoja suojelee vaeltajalta.*

HYVÄ PÄIVÄ

Toivottavasti tästä päivästä tuleekin oikein hyvä päivä. Tällaisen kauniin toivomuksen kuulemme usein radiosta kuuluttajan aamutervehdyksenä.

Hyvä päivä, sitähan me kaikki toivomme omalle kohdallamme. Toivomme myös sitä, että tämä jatkuvasti toistuisi. Mutta millainen sitten on todella hyvä päivä. Se on vaikeaselitteinen asia ja jokaisen on tietysti omalta osaltaan arvioitava millainen päivä juuri hänen kannaltaan on hyvä päivä. Ylimalkaisena sääntönä voidaan tietyistä sanoa, että hyvä päivä ihmisen elämässä on sellainen päivä, jolloin ihminen kokee todellista iloa ja turvallisuutta, tuntee työnsä ja elämänsä kaikilta osin mielekkääksi ja pitää tuosta päivästä. Hyvän päivän aiheeksi ihmisen jokapäiväisessä elämässä riittävät usein pienetkin asiat ja tapahtumat, eikä missään tapauksessa ole syytä jättää hyvän päivän odotusta lottovoiton varaan, sillä silloin voivat hyvät päivät jäädä kokonaan pitämättä. Onnellista ja mielekästä elämää me ihmiset jokapäiväisessä elämässämme, mutta onko sen saavuttamiselle realistiset mahdollisuudet. Esteitä ainakin on paljon. Osa esteistä löytyy ulkoisista tekijöistä ja osa meistä itsestämme. Ennen osumaa aina pitää hyvänä onnena kiittää niistä myönteisistä asioista, joita päivittäin koemme, vaan useinkin olemme tyytymättömiä, tuskaisia ja purnasimme lähes jokaisen asian kohdalla ja niin jää tuo hyvä päivä taas sillä kertaa tulematta. Tietysti on monen ihmisen kohdalla vaikeita ulkoisia epäkohtia, joita kuitenkin yhteiskunnassamme pyritään jatkuvasti vähentämään, mutta koskaan niitä ei voida kokonaan poistaa. Aina tulee olemaan sairautta, epäkohtia työelämässä ja monia muita epäkohtia.

Enemmän vaikeuksia kuitenkin aikoinaan joutui kokemaan mm. Saarijärven Paavo, mutta monien vaikeuksien keskellä hän saattoi kuitenkin kokea todellista onnen hetkiä. Ja aihe näihin onnen hetkiin oli tämä: Vaikka koettaa, eipä hylkää herra. Moni vaikeuksien keskellä kamppaileva ihminen onkin löytänyt tästä todellisen onnen avaimen. Se sopii kaikille ikäluokasta riippumatta lapsuudesta aina vanhuuteen asti.

Miettiä sopii jokaisen aamulla ylös noustessaan: Tuleeko tästä hyvä päivä. Tätä sopii miettiä nyt erityisesti joulujuhlan saapuessa, sillä kaikki me tarvitsemme elämässämme rauhaa, hyvää tahtoa ja turvallisuutta sekä ennenkaikkea varmuutta sielunne pelastumisesta. Nämä kaikki asiat sisältyvät joulun suureen sanomaan ja se sanoma on varmasti takeena siitä, että voimme kokea jo tänään todella hyvän päivän.

Johannes Moisio

Kupparin kanssa saunassa

Tässä kerron erään jutun, joka tapahtui heti sotien jälkeen. Meitä oli 3 hyvistä lihavaa mammaa, Rauha, Julia ja Marita. Olimme kuulleet, että kuppaaminen olisi hyvä konsti, kun oli jalat kipeät ja raskaat aina keväisin. Kustaa Ahoasa asui eräs Karjalan evakkomummu joka teki sitä hommaa. No mitäsäs siinä. Me kolme olimme kooila ja sovittiin, että minä soitan kupparin ja lämmitän saunan kello 1 päivälle.

Niin sauna oli valmis. Ja saapui emännät sekä Kuppari sarvineen. Menimme saunaan olimme hyvät löylyt. Kuppari mummo laittoi sarvet lämpimään veteen. Kun olimme hyvin lämmenneet hän alkoi ensimmäistä sarvia imiä Rauhan säreen kiinni. Sen jälkeen hän otti pienen Kupparikiveen hakaaksi pieniä reikiä siihen imettyyn kohtaan ja taas

imi sarvesta lujaa. Sen jälkeen alkoi vuotaa verta pitkin sääriä silloin Rauha emäntä pyörtyi tuli ihan valkoiseksi eikä tiennyt tälle maailmalle mitään. Silloin minä pelästyin, että hän kuoli. Tulin ulos saunasta. Kuppari mummu tiesi että se oli ohi menevää. Pani kylmää vettä hänen päällensä ja pian hän virkosi. Julia huuti minulle: „Tule takaisin hän virkosi.”

Niin jatkettiin kuppaamista sääriin ja selkään muutamia sarvia Rauha ja Julia uskoi, että oli apua minä en saanut muuta kuin 1 viikon oli arvet kipeät. Ja tein lupauksen etten usko Kuppariin enkä suosittele sitä muillekaan.

Kyllä me tällä jutulla on paljon naurettu, että kaikkia sitä tulee kokeiltua.

M. K.

Kuortaneen kansalaisjärjestöjen vuosijuhlia

EEVA PELTOLA

Vapaaehtoista lastensuojelutyötä 50 vuotta

Itsenäisyysimme aamunkoitteessa syntyi lastensuojelujärjestö, joka sai nimensä kenraali Mannerheimin mukaan. Tällaiseen toimintaan oli tarvetta Kuortaneellakin. Tunnetut kuortanelaiset henkilöt, Eveliina Ala-Kulju, Juho Kokkila ja Jussi Mikkilä allekirjoittivat elokuussa 1925 seuraavanlaisen sopimuskirjan: "Me allekirjoittaneet olemme tänään perustaneet Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kuortaneen osaston ja hyväksyneet sille säännöt, joita sitoudumme noudattamaan." Osasto merkittiin yhdistysrekisteriin joulukuun 21 p:nä 1925.

Osaston ensimmäisen toimintavuoden tehtävistä kerrotaan näin: "Jäseniä 34. Vilkaista valistustoimintaa. Ompeluseuroja eri osissa pitäjää, kiertokoritoimintaa. Kunnankättilä Katariina Linna-Hynnillä lastenhoidon neuvojana toiminnassa koko vuoden. Aitiyshuoltoa, pikkulastenhuoltoa, neuvontatyötä kodeissa, äitikirseja 9, lastenhoitokursseja tytöille 2, esitelmää, toiminta kohdistunut 284 kotiin. Urheilutoimintaa."

Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Suomen Punainen Risti toimivat aluksi yhdessä. Tämä yhteistyö jatkui v. 1950. Myöskin maatalouskerhotoiminta oli MLL:n Kuortaneen osaston hoidettavana vuosina 1932-1954. Sodan aikana syntyi kummikuntatoiminta. Sotakorpojen sotakummiasiat hoiti pankkivirkailija Lempi Honkahallila. Kuortaneella jäi 108 sotakorpoa, joista 64:llä oli sotakummi. Suurin osa sotakorpojen kummeista oli Ruotsista, mutta niitä oli myös Tanskasta, Sveitsistä ja kotimaasta. Yksityisten sotakummien lisäksi sai Kuortaneen kunta kummikunnan Ruotsissa sijaitsevasta Ovanäkerin kunnasta. Kummikunnasta saatiin

vaatteita, lääkkeitä, vauvanpakkauskia ja raha-avustuksena ns. sokerikruunujen tuottoa. "Sokerikruunuista" saaduista rahoista MLL:n Kuortaneen osasto lahjoitti Kuortaneen kunnalle kirkonkylän terveystalon rakentamista varten 700.000 vanhaa markkaa.

Erilainen kurssitoiminta on aina kuulunut osaston toimintaan. Niitä ovat lasten kesävirikistys- ja uimakoulutoiminta. Perheenäideille ja tyttärille on annettu opetusta kotivalmiuskurssilla. On pidetty kodin iltoja, tapakasvatuskursseja ja Ruonan kylässä toimi vanhempainkerho opettaja Irja Sissalan ohjaamana. Osallistuttiin koululaisten hammashoitokampanjaan, hankittiin leikkikaluja ja keskoslaatikko kirkonkylän äitiys- ja lastenneuvolaan. Suuriin lukuihin nousee se vappukukkien määrä, joita kuortanelaiset opettajat ovat oppilaittensa myötävaikutuksella myyneet. Viime vuosina on yhteistyössä kansalaisopiston ja sosiaalilautakunnan kanssa koulutettu perhepäivähoitajia ja järjestetty neuvottelutilaisuuksia perhepäivähoitajille ja perhepäivähoitajien olevien lasten vanhemmille.

Osaston puheenjohtajina ovat toimineet seuraavat henkilöt: Kotikasvatusyhdistyksen puhuja, valtiopäivänainen, emäntä Eveliina Ala-Kulju, tohtori Torsten Forsell, tohtori Osmo Sariola, nimismies Ake Vihanto, pankinjohtaja Arvid Koskela ja sosionomi Eeva Peltola, joka edelleen hoitaa puheenjohtajan tehtäviä. Sihteerin tehtäviä ovat hoitaneet postinhoitaja Hilja Hämeenkoski, kunnanhallituksen esimies Jussi Mikkilä, terveysasiantuntija Alice Ostberg, terveysasiantuntija Salmi, opettaja Toivo Salonen, rouva Heidi Rantanen ja nykyinen sihteeri on sosionomi Kaija Männikkö. Rahastonhoitajina ovat olleet, apteekkari K.V. Pärnänen, apteekkari Ville Honkonen ja nykyinen rahastonhoitaja Jaimari Rantanen.

Edellä mainittujen puheenjohtajan, sihteerin ja rahastonhoitajan lisäksi kuuluvat nykyiseen johtokuntaan: Kaisa Vainiotalo, Jenny Mäki-Hallila, Hanna Keinala, Kerttu Ala-Knuuttila, Terttu Kallionlehti, Arvo Laaja, Heidi Rantanen ja Saara Rasinperä. Osaston kunniajäseninä on kutsuttu opettaja Toivo Salonen, kotitalousteknikko Aili Knuuttila ja rouva Impi Ala-Mäyry, joka kuului osaston perustajajäseniin ja jota saimme pitää osaston johtokunnassa yli 40 vuotta.

Osaston uskollisista työntekijöistä on jo moni maallisen matkansa päättänyt. Viimeksi saattelimme "läisyysmatkalle" Maria Knuuttilaa. Sinivalkoiset kukkasat kertovat kiitoskäsme osastostamme poistuneelle työntekijälle. Jälleen syttyvät joulun kynttilät. Ne sytyvät poisnuokuneiden hautakummuilla, ne sytyvät kodeissamme. Suokoon Seimen Lapin, Parhain Lasten Ystävien sunnaisena osastomme uudelle alkavalle vuosikymmenelle.

Sl-naiset toimineet 30-vuotta

Talvi- ja jatkosodan taistelut ovat päättäneet. Karjalan kansa etsii uusia asuinpaikkoja. Sotilaita palaavat siviiliin. Kaikki eivät pala. "Sieltä jostakin" palaavat myös miehet, jotka ovat saaneet sodan muistoksi ikuisen vammam. Sotasokea kulkee taluttajansa seurassa, joltakin puuttuu jalka, joltakin käsi. Ovat "syntyneet" sotainvalidit. Sotainvalidien työntekijöinä ovat Kuortaneelakin toimineet naiset. Sotainvalidien Veljesliiton Kuortaneen Naisjaosto perustettiin heinäkuun 12 päivänä 1945. Ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat: Puheenjohtaja Kaarina Vierre, sihteeri Hillevi Miikkulainen, rahastonhoitaja Ilmi Yli-Mäenpää, muut jäsenet olivat Laina Salmi, Kerttu Ojala, Alli Ala-Mutka, Hanna Eskolin, Alli Honkola ja Esteri Niemelä.

Monitahoinen on se työkenttä, jossa sotainvalidinaiset ovat kolmen vuosikymmenen aikana työtä tehneet ja varoja sotainvalidien hyväksi hankkineet. Suuriin lukuihin nousee se rahasumma, mikä on saatu erilaisten juhlien, liiketoiminnan, lahjoitusten, ompeluseurojen, myyjäisten, arpaisten, adressien, sotainvalidityöntekijöiden ja juhannus-tyttöäineistysten avulla. Viime vuosina on myös Mäyrän kyläseasto pyörittänyt bingoa ja kerännyt runsaasti varoja sotainvalidien hyväksi.

Näin saaduilla varoilla on muistettu taloudellisiin vaikeuksiin jou-

tuneita sotainvalideja ja heidän perheitään. On muistettu heitä myös silloin kun on ollut syntymä- tai muita juhlia. On otettu osaa ihmiselämään annettuihin iloihin ja suruihin. Naisjaoston teke- mät joululahjapaketit kuortanelaisille sotainvalideille, ovat aina lähteneet matkaan lämpimin joulun toivotuksin.

Uhrautuvaa työtä ovat sotainvalidinaiset tehneet eri tilaisuuksien "muonittajina". Niinpä jo ensimmäisenä toimintavuotena naiset järjestivät itsenäisyysjuhlassa ilmaiset "korviketarjoilun". Alkuvuosi- na oli näytelmätoiminta vilkasta. Kuortaneen invalidikodin poikia käytiin tervehtimässä. Kunniakäynnin sankarihaudoilla yhdessä sotainvalidien kanssa ovat kuuluneet ohjelmaan. Sotainvalidien Veljesliiton Kuortaneen osaston 20-vuotisjuhlassa, naisjaosto lahjoitti osastolle oman lipun. Lipun tunnus, laakeriseppeleen keskellä oleva katkennut miekka ja punaiset veripisarot ovat muistuttamassa meitä uhrista, jonka sotainvalidit ovat isämmaalle antaneet.

Sl:n Kuortaneen Naisjaoston alaisena toimii tällä hetkellä 4 kyläseasto, joilla on jokaisella oma johtokuntansa. Naisjaostolla on ollut onni pitää uskollisia työntekijöitä jo kolme vuosikymmentä jatkuneen toimintansa ajan. Naisjaoston puheenjohtajina ovat olleet: Kaarina Vierre, Selma Rasinperä,

Saima Keski-Kulju, Aune Honkola, Sirkka Kantola, Maria Knuutila, Eeva Peltola ja Ilmi Lehto. Sihteereinä ovat asiat merkinneet muistiin Hillevi Miikkulainen ja "pitkän päivätyön" tehnyt Kerttu Ojala. Nykyisin hoitaa sihteerin tehtäviä Aune Honkola, joka Maija Timoharjun kanssa on ollut yhtäjaksoisesti toiminnassa mukana 28 vuotta. Väsymätön työntekijä on ollut myös Ilmi Yli-Mäenpää, joka koko naisjaoston toiminnan ajan on hoitanut rahastonhoitajan tehtäviä.

Nykyiseen naisjaoston johtokuntaan kuuluvat: Puheenjohtaja Ilmi Lehto, varapuheenjohtaja Eeva Peltola, sihteeri Aune Honkola, rahastonhoitaja Ilmi Yli-Mäenpää sekä muut jäsenet, Sirkka Kantola, Heidi Rantanen, Saima Keski-Kulju, Maija Timoharju, Esteri Hiironiemi, Bertta Kataja, Saima Ranta-Ruona, Helmi Mesimäki, Kaarina Vierre, Veera Keski-Kulju, Viola Kivi-Porkkunen ja Silja Mau-nuksela.

Tänä juhluvuonna on pantu "rukaset heilumaan" ja kerätty varoja Kaunialan sotavammassaairaanal hyväksi. Me olemme tarvinneet sotainvalideja. Sotainvalidit tarvitsevat nyt meitä. Juhlavuotemme, juhlapäiviä, ensimmäinen adventti olkoon meitä muistuttamassa joulun sanomasta, hyvästä tahdosta sotainvalidijäljämme kohtaan.

Löyän Raittiusseuran syntymästä 70-vuotta

Kuortaneen Löyän ja Pollarin Raittiusyhdistys Toivontähti IV:n syntysanat lausuttiin v. 1905. Yhdistyksen tarkoituksena oli sääntöjen mukaan: "Vastustaa juovuttavain juomain käyttämistä, ravinto- ja nautintoineena, edistää raittiutta tavoissa, pelastaa juoppouteen vajonneita ja poistaa niiltä epäkohtia, jotka juoppouteen johtavat". Yhdistyksen jäsenet olivat velvolliset olemaan itse nauttimatta ja muille tarjoamatta juovuttavia juomia.

Säännöissä sanottiin edelleen: "Jäseneksi alkoon otettako henkilöä, joka saa toimeentulonsa joko kokonaan tai osaksi välijuomalikkeestä ja jolla siten on hyötyä sen pysytymisestä ja lisääntymisestä maassa." Säännöt vahvistettiin toukokuun 22 p:nä 1905. Raittiuden Ystävien Päätoimikunnan puolesta allekirjoittajina olivat Väinö Wallin ja Matti Helenius.

Sääntöjen saatua "lain voiman" alkoi toiminta. Ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat: Puheenjohtaja Juho Vuoksela, varapuheenjohtaja Elias Löyö, kirjuri Kustaa Pollari, rahastonhoitaja Senja Löyö, muut jäsenet olivat Ilo Löyö, Julius Löyö, Eliina Pollari, Tyyne Löyö ja Maria Pollari.

Seura toimi kylässä yleisenä valistuksen jakajana. Keskusteltiin mm. maatalouden kehittämistä. Myöhemmin sitten rakennettiinkin yhteinen toimitalo maamiesseuran kanssa. Jäsenkokousten ja iltamien lisäksi pidettiin esitelmätilaisuuksia raittiusasiasta, mutta myös uskonnollisista ja muista valistusasioista. Jäseniä oli "laulukunnassa, ompeluseurassa ja tupakoitsemattomien osastossa." Kirjastossa oli raittiusaiheista ym. kirjallisuutta 55 nidettä ja lainausluvat olivat n. 300 vuodessa.

Raittiusseuran puheenjohtajina ovat toimineet: Elias Löyö, John Pollari, Väinö Rinta-Pollari, Paavo Sepponen, Eino Järvinen ja Eeva Peltola.

Pöytäkirjureina, myöhemmin sihteerinä ovat olleet, Hanna Mäki, Kustaa E. Pollari, Maria Rinta-Pollari, Ellen Saarenoja, Ilma Keski-Kulju ja Laila Mäki-Pollari.

Sodan aikana seuran toiminta oli melkein yksinomaan naisten hoidossa. Miesten palattua sodasta, alkoi toiminta vilkkaana. Pidettiin ohjelmallisia tilaisuuksia, iltamia, joissa laulettiin, lausuttiin, puhuttiin, soitettiin, näyteltiin ja tanhuttiin. Opintokerho oli toiminnassa ja Seuralehti "Sytyke" ilmestyi useita ker-

toja. Pidettiin kesäjuhlia, hiihtokilpailuja, pikkujouluja ja äitienpäiviä, suoritettiin raittiusmerkkejä ja oltiin "iltakursseilla" oppimassa järjestötietoutta. Kohottavaksi juhla-ksi muodostui seuran 40-vuotisjuhla, jossa opettaja Toivo Salonen puhui ja monipuolisen ohjelman ohessa muisteltiin seuran perustajia.

Seuran toiminta jatkui aina 1940-luvun loppuun saakka. Kun kylään perustettiin nuorisoseura, hakeutuivat nuoret tämän toiminnan piiriin ja raittiusseuran toiminta päättyi. Viimeiseen johtokuntaan kuuluivat: Puheenjohtaja Eeva Peltola, sihteerit Laila Mäki-Pollari, varapuheenjohtaja Terho Peltola, taloudenhoitaja Alpo Mäki-Pollari, nimenmerkitsijät Eino Järvinen ja Juho Kukkola, (puheenjohtaja ja sihteeri olivat "alakkisiksi", eivätkä voineet olla nimenkirjoittajina) lisäksi kuuluivat johtokuntaan Liisa Pollari, Ella Toivola, Matti Kukkola ja Irene Löyö. Yli 40-vuotta kestänyt toiminta tuotti tuloksia. Opettaja Lea Lehtivuori 40-vuotisjuhlan kirjoittamassaan runossa totesi: "Silloin tää seuramme pienoinen jo tehtävänsä täytti, kun uusille nuorille kirkastain tien raittiusaatteen näytti".

Äitienpäivävieraat Löyän raittiusseuran äitienpäiväjuhlassa 1930-luvulla.

Kuortanes-Seuran Joulun toimituskunta järjesti perinteiseksi tulleen kirjoituskilpailun Kuortaneen lukion 3. luokille. Seuraavien oppilaiden kirjoitukset palkittiin:

Matti Laitio
Sirpa Pollari
Sirpa-Liisa Takalampi

Kiitämme kilpailuun osallistuneita ja toivotamme menestystä kevään kirjoituksissa.

MATTI LAITIO

Ihminen taiteen vastaanottajana

Vain harva ihminen kokee ympärillään olevat asiat todella aidosti. Tuntuu usein siltä, että kaikkien "hästättävä" ja "suurenmoinen" -huutojen takana on pelkästään halu saada ympäristö vakuuttuneeksi kokemuksen erinomaisuudesta. Samalla kun suu vaahotta, seuraavat silmät kylvästä ympäristöstä: eihän vain kukaan luulo, että Minä en ymmärrä taidetta. Tällaisesta hengestä harvoin puhutaan, sen pystyy vain tuntemaan ympärillään.

Taiteesta on valittavan usein tehty symboli, joka kielii saavutusta asemasta. "Taiteenymmärtäjät" puhuvat halveksivasti isomahaisista ja olutta litkivistä miehenkärkistä, jotka TV:tä katsellen kokevat kulttuurilämyksiä. Kuitenkin tällainen aitosuomalainen kokee nämä elämyksensä usein paljon aidommin kuin hienoon iltapukuun sonnustautunut rouva, joka miehensä rinnalla yrittää epätoivoisesti syventyä Sallisen aspekteihin Peltoniemen Hienriikan surumarista.

Tunteiden ja kokemusten laatu on pyritty samaan turhan hienoksi aitouden kustannuksella. Sana taide on nostettu liian ylös: teattereiden aitoihin, konserttisaliin lavalle ja taidemuseoittein sokeroloihin. Samalla sanan sisältö on kuivettunut, elävä ja sykkivä ihmisessä on kadottanut kosketuksensa siihen. Ihmiset tuijottavat suu auki Taavastjärnen arvostelua Richterin konsertista elivätkä tavolta tekstistä pursuavasta ekspressi-

visestä demonisuuden atmosfääristä tuon taivaallista.

Taide on ihmisen puhetta toiselle ihmiselle. Se sisältää sanoja, jotka eivät tarvitse kylmää ja laskelmoivaa ajattelua tullaan ymmärrettäviksi. Taiteen henki kulkee ihmisestä toiseen vapaasti; sen ei tarvitse ilmetä samanlaisena luojassa ja vastaanottajassa; yhteistä heille on vain materiaali — kokonaisuus, joka muokkaa itsensä jokaisen ihmisen omien tarpeiden ja tunteiden pohjalta. Tämän kokonaisuuden edessä ovat kaikki samanarvoisia. Jokaista se puhuttelee omalla tavallaan.

Ihmisen persoonallisuutta ja mahdollisuuksia ei kukaan voi rajoittaa. Elämä saa meissä lukemattomia muotoja; vain syvimmit niistä voidaan kiteyttää yhteen: jokaisella meillä on tarve kokea maailma, joka elää yksin tunteittemme varassa. Tuo maailma hengittää ilojamme ja surujamme. Se saa meidät luomaan uutta elämää ja imeämään voimaa ympäristöstämme.

Taide ei ole ihmiselle vain viikonloppuihin kuuluva piristävä liisi, vaan jokapäiväinen tapa pitää yhteyttä oman minän ja ulkomaailman välillä. Kaikki aito kokeminen on taidetta — pinnallisuus on suurin syy köyhyytemme.

Vapaussodan veteraani Juho Yli-Kaatiala lukee Kuortanes-Seuran joulua, jouluna 1967.

SIRPA POLLARI

"Maalaismaista en saata unohtaa..."

Seison järven rannalla. Kylmä viima pohjoisesta, kaislojen helinä, peilikirkas jää. Kaikkialla luonnossa näkyy kylmän kosketus. Vasta äsken lipuivat sorsapoukueet yli veden kalvon, nyt järvi henkii kylmyyttä vetäytyen jään alle kuin simpukka kuoreensa ja kätkee elämänsä, kasvit ja kalat. Taivaan siinäsi kurkien kiila auraa tietä etelään. Niillä on pitkä ja jännittävä matka edessään, ja haluan niiden mukaan irti elämästä, irti arkipäivästä. Mutta huulen, että tekisin kuten nekin: suven koittaessa palaisin takaisin kotimaahani pursujen tuoksuiselle suolle ja uneksin nevasta nousevasta usvasta, joka tekee siitä harhakuvan kaltaisen. Alkaa jo hieman hämärtää. Taivaanrannan hehkua vasten puiden oksat näyttävät koukkuisilta noidan sormilta. Niiden loistavanväriset lehdet ovat rientäneet tuulen mukana jättäen puut rumiksi ja yksivärisiksi.

Lähtö on riisunut naamionsa. Kaikki on valmista talvea varten.

Nostan takkini kauluksen pysyyn, sillä värisen kylmästä. Huu-ruinen huokaus. Ehkä tämä on viimeinen syksy täällä syntymäseudullani, sillä olen saanut tarpeelliset opit elämäni varten ja olisi aika kokeilla omien siipien kestävyyttä, olisi opittava kantamaan vastuuta. Minun juureni ovat täällä ja täältä on elämäni puun lähde-työ kasvamassa.

Maaltamuutto on vuosien kuluessa lisääntynyt ja erityisesti se on ajankohtainen niille nuorille, jotka ovat päättäneet peruskoulutuksensa. Monet haluaisivat jäädä asumaan kotipaikkakunnalleen, mutta puutteelliset jatkokoulutusmahdollisuudet tai pula työpaikoista tekevät sen mahdolliseksi.

Alussa elämä poissa kotoa voi viehättää. Kaikki tuntuu vasta alkanee, kun saa itse päättää mitä tekee ilman vanhempien holhous- ta. Vähitellen uutuuden viehätys katoaa, ja kaupunkien alkaa tuntua vieraalta ja olemassaolo tarkoituksettomalta. Todellista ystävää on vaikea löytää ja kaupungilla tuntuu olevan elämää sykkivän naamion alla, kovaa ja kylmää kasvot. Kaikki on massaa: ihmiset asuvat päällekkäin tai vierekkäin, ajavat ruuhkassa kadulla ja pyörivät laumoina supermarketissa. Kaikkilla on kiire ja sama välinpitämätön ilme kasvoillaan ihmiset rynnistävät eteenpäin. Onko kaikki menossa siihen, että pian olemme pikem- minkin robotteja kuin ihmisiä?

Erilainen ympäristö ja uudet vaatimukset voivat aiheuttaa sopeutumisvaikeuksia. Työpaikassa menee huonosti, ehkä palkka ei vastaa odotuksia ja muut henkilökohtaiset huolet painavat. Tuntuu kuin oma minä olisi pirstottu palasiksi, josta on vaikea koota enää alkuperäistä ja aitoa. Haluaisi kertoa murheistaan jollekin, mutta kenellä olisi aikaa kuunnella, ja itku kylmää kivimuuria vasten vain vahvistaa yksinäisyyden tunnetta, eikä tuo helpotusta tuskaan. Paluu takaisin vaikuttaa kuitenkin jo mahdollottomalta. Jotkut turvautuvat alkoholiin ja yrittävät etsiä siitä elämälleen sisältöä.

Monet kaupunkilaiset rakentavat itselleen huviloita maalle. He haluavat edes vähän olla kosketuksessa luonnon kanssa ja opettaa lapsil-leen, etteivät ruoka tai teollisuus-

hyödykkeet ole peräisin kaupasta ja tehtaista, vaan kaiken alkuperä on elinvoimainen maa. He halua- vat seurata muutoksia luonnossa kevään vaihtuessa syksykesäksi ja irroittautua arkipäivästä.

Vuodenaikojen vaihtelua ei kaupungissa paljonkaan huomaa. Tal- vella likainen lumi ajetaan pois, ei- kä siellä pakkanenkaan tunnu niin purevalta. Syksyllä ei liikenteen melun seasta kuule syysmyrskyn ulvontaa, eikä keväät tunnu aidolta puistossa. Koko vuoden hajuskaala vaihtelee auton pakokaasujen ja tehtaan saasteiden aiheuttamien hajuelämysten välillä. Miksi jäisin tänne elämään kuin vangittu lintu.

On aina vaikea palata takaisin omia jälkiä, mutta kun näin kur- kauran palaavan etelästä tein sen. Tunnustin erehtyneeni. Odottane- ni olemattomia. Kuljen taas järven rannalle. Enää en pidä koivun hi- renkorvia, puhdasta vettä ja lintu- jen laulua luonnollisena ja asiaan- kuuluvana vaan ylläisyytenä, jota ei mikään korvaa. Elämäni puuhun on kypsynyt yksi hedelmä: rak-kaus maalaismaisemaan, sen välit- tömiin ihmisiin ja sen luontoon.

SIRPA-LIISA TAKALAMPI

Miksi murteet katoavat

Eipä istu vanha mies enää takan kupeella. Eipä kerro enää juttuja aidolla murteella mällä imeskel- len. Hänen paikallaan on lämpö- patteri ja juttujen sijasta kuuluu vain silloin tällöin patterin pihi- nää.

En minä tarkoita, että se ukko siellä vielä istuisi, jos ei lämpöpä- tereita olisi. Ei, lienee jo kuollut,

mutta hän oli yksi niistä harvoista, jotka enää osasivat vanhaa murret- ta.

Ihmiset höpisevät nykyisin, että "hyvät ihmiset, murteet katoavat" ja kirjallisuusilmoissa huomataan "miten ikävää, kun kaikki vanha katoaa". Kukaan ei kuitenkaan tee asian hyväksi yhtään mitään, eikä etsi syytä, miksi kaikki hyvät sa- nat häviävät. Kuuluu ainoastaan hurskasta päivittelyä.

Eräs syy murteiden katoamiseen on, että ennen vanhaan lähetettiin maaltakin nuoria opintilelle, jotkut jopa pääkaupunkiin asti. Kun nä- mä sitten palasivat takaisin koti- seudulleen ei olisi tullut kuuloon- kaan, että he puhusivat samoin kuin "nuo tyhmit maalaistolvanat". Pääkaupungissa opitut sanat olivat hienoja, varsinkin jos osasi sekoit- taä sopivasti siihen ruotsia. Maalla ei suinkaan lähde "jalottelema- han" enää, vaan "pienelle prome- nadille". Kun tässä kohdassa omissa juuri oikein suipista suutaan, vai- kutus oli tyrmäys. Pian kaikki ky- län nuoret neitokaiset osasivat sul- pistaa suutaan ja laivatit, takka- kivet, pata-arkut, korvet saivat lentää nurkkaan käyttökelvottomi- na sanoina.

Näiden neitokasten mentyä nai- misiin heillä oli kova työ saada lapsekkin puhumaan kirjakieltä. Eikä se kirjakieli vielä oikein heil- tä itsetäänkään sujuvasti länty- nyt, mutta hienoa olla piti. Näin oli saatu alkun murteentappo-ope- raatio ja nykyisin voi huomata, et- tä se onnistui melko mukavasti.

Jos tästä saa sen käsityksen, et- tä nainen oli tässäkin asiassa kai- ken pahan alku, voi vakuuttaa, että toisissa pitäjissä aloittivat ope- raation keikkarimaiset nuoret mie- het. Alkoon mukaan tässä kohden väittämä, etteivät miehet osaa olla hienostelevia!

Nyt on sitten murteentutkijoilla hommia etsiä niitä jäljelläolevia, jotka tietävät muitakin sanoja kuin yhteiskunta, kompensatio ja frust- raatio. Ei käy ollenkaan kateeksi heidän työtään, taitavat itsekkin ju- pistaa mielellään ja toivottavasti hor- nantuntuin ne hepaankolhat, joille ei maalaismurre "soinut".

Kun nykyajan nuorisot ei paljon osaa enää murteita, on tilalle tul- lut kieli, joka on slangin ja mur- teen sekoitus. Ei sinä paljon ole murrensanoja, mutta se osoittaa, et- tä kirjakieli ei oikein tahdo sujua

kankeakieliseltä suomalaiselta. On paljon miellyttävämpää muodostaa sana niinkuin se sovinolla ääntyy. Moni muikin kuin minä on varmaan kiusaantunut kun eräässä hammastahnamainoksessa poika tulee hammaslääkäristä ja vakuuttaa: "Äiti, äiti, hän ei porannut lainkaan!". Olisi paljon mukavampaa sanoa: "Äitee, sei paikannu". Jos nyt siihen sitten mitään edesanoisi!

Ettei vanhoja kunnon murre-

noja olisi turhaan tongittu uudestaan päivänvaloon, niitä pitää tietysti ruveta käyttämään. Kielellään lailla kaikki vieraskieliset sanat ja jokainen sivistyssana, joita ei kuunaan olisi tarvinnut edes keksiä, ovat ne sen verran typeriä sanoja!

Palataan muutenkin takaisin juohaan maalaiselämän rytmiin. Silloin ei kenenkään tarvitse valittaa kiirettä, kukaan ei ole toista "hie-nompi", kun kaikki käyttävät sa-

moja hyväksi koettuja murre sanoja ja eiköhän pari stressiä ja alemmuuskompleksiäkin hellitä otetaan. Saastuminenkin lakkaa, kun vain lehmänlanta haisee ja jokainen toki tietää, ettei se saastuta, vaan on erinomaista lannoitusainetta!

Kaikki kielihuoletkin olisivat näin helposti poispyyhkäisty, mutta Suomessa ei aloiteta tietenkään murteet takaisin -kampanjaa, kun ei kerran Ruotsissakaan ole aloitettu.

~~~~~

Eräs talvisodan muisto

Talvisodan taistelut ovat jättäneet siellä mukana olleiden miesten mielin muistoja, jotka eivät helposti häviä. Juhon Kukkola Löyänkylästä kertoi Kuortane-Seuran Joulun toimituskunnalle, että hän on viettänyt elämänsä vaikeimman viikon v. 1939, joulukuun ja uuden vuoden päivän välisenä aikana.

Tehtiin talvisodan joulua. Kuortaneisille raskas Taipaleenjoen taistelu oli käyty. Oli jouluaattoilta. Ryhmä, johon kuului, sai komennuksen vartioida Mustaitaajalta n. 200 metriä Suomenlahdelle päin. Ryhtymämme johtajana oli alikersantti Honkela Kuortaneelta. Minun lisäksi kuuluivat ryhmäämme ainakin seuraavat kuortanelaiset: Paavo Sepponen, Paavo Rasinperä, Juho Isosaari ja Eino Linden.

Tähtystysmonttu eli "potero", jossa jouduimme vartiointia suorittamaan, sijaitsi suomaastossa. Lämpömittari osoitti -30 ja -35 asteen lukemia. Pakkasta huolimatta ei jalkineina käynyt "vinkkelitossu" vaan oli pidettävä kumiteräsaappaita. Ainoa suojapaikkamme oli vihollisen seulaksi ampuma telia. Tällä ei uskallettu tehdä. Hypinällä ja hieromalla yritettiin pysyä lämpimänä. Vihollisen tykistötuli oli valtava, lentovaara oli jatkuvasti. Huolto pelasi huonosti, johtien vihollisen alituisesta ahdistuksesta. Komennuksemme kesti em. paikassa viikon. Koko tänä aikana

saimme syödä ym aikana kaksi kertaa jäätyneitä perunasoppaa. "Poteron" pohjalla joituna jäätyneitä vettä ja "vaikkas" oli sen verran "lakkarissa", että sai siitä pureskel-

la pahimpaan nälkään. Sinä aikana ei saanut yhtään nukutuksi vaikka vartiovuoro kesti kerrallaan vain kaksi tuntia ja sen jälkeen oli neljä tuntia lepoa. Aina ei voitu vartiovuoroja vaihtakaan tykistötulen ja pommitusten takia.

Tähtystysmontussa oli kerrallaan vartioimassa kaksi miestä. Minun kaverinani oli Paavo Sepponen Virtsalankylästä. Hän sai myöhemmin sankarikuoleman. Samasta kylästä oleva Eero Kamunen kaatui myös niillä seuduilla, sekä ryhmäämme kuuluva Paavo Rasinperä.

Kun väsyksissä, nälkäisinä ja viivuisina, kuolema silmien edessä, seisomme Paavon kanssa "poteron" pohjalla, kyllä siellä rukous "maistui". Eikä se ollut "huulten höpinää" vaan se oli sodan kovia kokeineitten miesten harrasta puhetta. Kansojen Kaitsijalle. Tehtiin hyviä lupauksia, että parannetaan elämäntavat, jos sieltä elävänä selvitään. Elävänähän minä sieltä selvisin. Monen aseveljen kohtalo oli toinen. Oli kohdattava sankarikuolema. Kuoleman mukana menivät ne monet sodan muistot, jotka mielle eloonjääneille jäivät.

Näin kertoili Juhon Kukkola muistojaan Eeva Peltolalle eräänä syyskuun sunnuntaina. Vilu, väsymys ja nälkä olivat poissa. Vallitsi sunnuntaipäivän rauha. Rauha, jota sodan koettelemusten keskellä niin hartaasti odotettiin.

Vanhat kuvat kertovat...

Noin 50 vuotta sitten otettu kuva kertoo Leppälänpihasta. — Kuva löytyi Sanni Möykkymäen albumista.

4.3. 44 Metsäpirtissä otettu kuva kertoo sotilaselämästä. Vasemmalta lukien kolmas on Ilmari Järvikangas, Mauno Mäkinen, Jussi Kaukoa, takana Kauko Alamäki, sitten Oiva Laikola ja Eero Yli-Mäkelä, kuortanelaiset mainittuna. — Omistaa Mauno Mäkinen.

Juho Saarelen 42. "baronaukko" -kuva sisältyy K. J. Novon-takosen arkistokun.

Kellosepän rautapaatti

Ne, jotka Ruonankylässä muistavat puolen vuosisadan takaisia asioita, muistanevat myöskin kellosepän, joka majaili vuokramiehenä yhden talvikauden Mäki-Kokkilan peräkammarissa. Mistä päin maailmaa tällaisen ammatin harjoittaja oli Ruonalle ajautunut, ei varmuudella tiedetty, mutta erinäisistä asiayhteyksistä päätellen oli Helsinki käynyt hänelle jollain tavoin sopimattomaksi ja Ruonankylä vastasi paremmin hänen senhetkisiä toiveitaan.

Kelloseppä oli vartaloitään lyhyenlääntä, hintelähkö mies, jolla oli musta tukka ja musta parranpuu nenänsä alla. Hän oli hiljainen ja umpimielinen eikä näin ollen liiemmälti kertoillut muille asioistaan. Millaiset sitten olivat hänen kellosepän taitonsa, siitä ei saatu varmaa käsitystä, mutta yleensä ei niitä kovinkaan korkealle arvostettu. Ei tosin liene ollut paljon arvosteltavaksi, sillä kellosepän elään kuuluvia töitä hiljaisessa maalaiskylässä oli nukuksellisesti tarjolla. Jokuun taskukello silloin tällöin, josta vieteri olikatkennut tai lasi rikki tahi kenties joku muu puhdistamisen tarpeessa kelloparakki. Amerikoista tulleet paknuorisot, poltavat, pienehkön naurin kukoivat taskukellot, joissa oli veturin kuva takana, olivat niin lajia tekoa, etteivät olisi särkyneet, vaikka olisivat tukkuorman alle jääneet. Kylän seinäkellot pitkin heilureineen kävivät punnustensa painolla miltei rikkoutumattomina vuosikymmenestä toiseen. Herätyskelloja ei liiemmälti tarvittu, koska kylän tarkkakäyniset kukot lienevät pitäneet riittävästi huolta sen puolen tehtävistä. Rannekelloja siihen aikaan ei maaseudulla juuri ollutkaan. Näillä näkyminä riitti kellosepälle talvikautena kosolti aikaa muille harjoituksille. Ja kyllä niitä olikin. Hän oli näet alkanut rakentelmaan peräkammarissa puhdetöikseen rautapellistä venettä eli rautapaattia kulta mie senaikuist mukulat asien ilmaistimeksi. Kyläläisten mielestä oli hämmästyttävää veneen rakennusmateriaalin outo valinta. Jo rakennustyön alkuvaiheessa voitiin havaita, että paattista tulee ko-

vin pieni. Mutta suurtahan siitä ei saanut tullaakaan, kun tarkoitus oli saada se kokonaisuena tuoduksi peräkammarin oven kautta vesille viettäväksi.

Kellosepän rautapaatti oli tietysti koko talvikauden kylänväen erikoisen mielenkiinnon ja jähkailun kohteena. Povailtiin ja ounasteltiin, ettei se pienen kokonsa vuoksi voi pysyä veden varassa, kun se kaiken lisäksi on vielä rautaa. Jotkut paatin rakentamista ymmärtävät sanoivat, että siitä tulee hutera, koska siitä tulee liian kaipa. Lyhyesti sanottuna sille enustettiin upotuksen kohtaloa, mutta näitä enusteita ei liene sanottu kellosepän kuullen, koska hän uskoen työnsä onnistumiseen puuhaili aika-ajoin ahkerastikin paattinsa kimpussa.

Kelloseppä ei yksinomaan askarrellut rautapaattinsa parissa, vaan hän ryhtyi välillä miettimään ongelmaa, jotka liittyivät hänen käsitteelliseen ilmansuuntamiseen liian vähäisestä määrästä. Hän oli näet jostain syystä saanut päähänpintymän, että nimettyjä ilmansuuntia ei ole riittävästi, ja siksi niitä täytyy tehdä lisää. Silloin kun paattinteko ei oikein maitannut eikä kellojakaan ollut korjattavana, oli hänellä askartelun kohteena uusien ilmansuuntien keksiminen. Hän oli isohkolle pahvinkappaleelle piirtänyt ympyrän, jonka keskipisteestä lähti lukematon määrä säteitä ympäri kehälle. Siihen olivat merkittyinä niin uudet kuin vanhatkin ilmansuunnat. Vanhoille ilmansuunnille kelpasivat vanhat nimet, mutta uudet ilmansuunnat tarvitsivat omat nimensä. Nimen keksiminen rautapaatin rakentamisen ohella olivatkin kellosepän puhdetöiden keskeisimmät kohteet. Uhka uusista ilmansuunnista sai jo meidät mukulatkin levottomiksi, jos näet nekin vielä täytyi koulussa osata, kun vanhojenkin oppimisessa oli tarpeeksi muistamista.

Sitä mukaa kun talvi kului, aurinko nousi yhä korkeammalle ja luhtaniityillä näkyivät kevättulvan ensimmäiset oireet, alkoivat kellosepän rautapaatti ja kenties uudet ilmansuunnatkin olla valmistumaisillaan. Päivää, milloin paatti las-

ketaan vesille, odottivat hartaasti niin kylän mukulat kuin aikuisetkin. Paatilta puuttui nimi, mutta "Merisiaksi" sitä kellosepän peräkammarin ulkopuolella nimeltiin.

Kun rautapaattia lopultaakin eräänä ehtooppäivänä alettiin raahaamaan rekeen rantaan viettäväksi, oli ilmassa oikein kauan odotetun juhlahetken tuntua. Talon vanha, vakaa tamma, jonka piti vetää reki rantaan, oudoksui "Merisiakaa" niin voimallisesti, että talon veljeksillä oli täysi työ saada tamma aisoihin. Kun länget, luokka ja aisat olivat vihdoinkin saatu siinä tiimellyksessä napin napin kohdilleen, kirmaisi tamma vauhkona pitkin pihaa reki ja paatti kintereillä. Ties minne olisi "Merisiä" joutunutkaan ellei toinen veljeksistä olisi ehtinyt kyytiin mukaan. Pian kuitenkin tamma rauhoittui ja verkkainen vauhtu saattoi kera rantaa kohti alko. Kelloseppä oli tohkeissaan ja hie-man hermostunutkin, mutta sitäkin ei sovi ihmetellä, kun hänellä ja hänen paatillaan olivat kohta koetelemuksen hetket edessä. Tuskinpa hän edes huomasi, kuinka harakka naapurin saunan katolla krahasteli pahanenteistä nauruaan. Pian saavuttiin luhtaniitylle tulvaveden ääreen, missä vähäinen tuulenvire pyrki häiritsemään tyyntä järven pintaa.

Vene kieraatettiin miehissä reestä veden tuntumaan. Ilman seremonioita se työnnettiin varovaisesti veteen. Kelloseppä ei itse mennyt veneeseen, vaan sen tekivät saattoivat kaksi urhoollisinta Rajalan Onni ja Mäki-Kokkilan Lauri. Paatti keinahteli heti uhkaavasti laidalta toiselle. Vain vaivoin pysyi se tovin pystyssä seipäiden tukemana, kunnes se tasapainonsa menettäytään uposti. Pojat puoliksi uiden pulikoivat rannalle kelkkeitä kastuneina. "Merisiä" oli tehnyt sikamaisen tempun. Hävinnyt tulvaveden huomaa. Pian hävisi kylästä kelloseppäkin, minne lie — uuteen ilmansuuntaan. Mutta hävinnyt ei kuitenkaan ole juttu rautapaattista, joka seilasi Kuortaneen järvellä muutaman sekuntin.

Kaarlo Kokkila

Ensimmäinen kuorma-auto

On kevät 1921. Meitä on muutamia poikia mynttämässä metsikössä lähellä silloista nahkuri Laitisen asuntoa. Mynttämme napeilla rahaa kun ei kellaan ollut. Jos napit loppuivat taskusta, niitä revittiin irti housuista, mutta kun nekin loppuivat oli housuja pideltävä käsin, etteivät vallan pudonneet. Kotona piti tietysti neulaa uudet tilalle äidiltä salaa. Olisihan ollut vaikea selittää minne napit olivat hävinneet. Olimme siellä monet kerrat, siinä oli mukava paikka leikkiä. Niinpä tällakin kerralla on peli parhaillaan menossa kun osuuskaupan suunnalta alkaa kuulua jyminä, sellaista mikä lähtee vain autosta. Mutta tuo kuulostaa tavallista kovemmalta. Me tietyt ryntäämme tien varteen katsomaan minkälainen vekotin sieltä porhaltaa. Kohta ilmestyykin tielle auto, mutta minkälainen. Ei tuollaista ole ennen nähty, pitkä avonainen. Sitä ohjasi mies ja toinen istui vieressä, meillä pojilla siinä oli ihmettelemistä kerraksi. Se on kuorma-auto, sanoi Laitisen emäntä, joka sattui olemaan ulkona. Auto meni menojaan, katsoimme sen menoa. Mutta kuinka kävikään. Tuli länsipuolelle menevän tien risteys, aika jyrkkä käänne, ensikerä tää tietä kun ajoi helsinkiläisen ajuri ehkä liian kovalla vauhdilla kääntöeseen niin että auto pyrki oikealle puolelle ojaan. Kuljettaja sai viime hetkessä sen ta-

kaisin tielle, mutta hetkessä se oliikin vasemmalla puolella ojassa. Me pinkasimme sinne tietysti minkä kintuista pääsimme. Siinähan tuo oli ojassa kyljellään. Utelaita alkoi kokoontua katsomaan tuota ihmettä, ja kyllä siinä kävi puhe ja neuvottelu, kuinka tuo saataisiin takaisin tielle. Taisipa siinä tulla joku "ärräpääkin", ainakin kuljettaja tuntui olevan harmis- saan. "Tämä on ensimmäinen ja viimeinen kerta kun minä aja tämä tie", hän lausui oudolla murteella. Saatiinhan se miesvoimin viimeinkin ojasta tielle, moottori vevattiin käyntiin ja niin matkaa voitiin jatkaa määränpäähän Länsirannan sahalle, joka oli auton ostanut.

Mäyrän kansakoulun alaluokalla on juuri menossa ainekirjoitustunti, jota valvoi opettaja Paavo Suvio. Hän pistäytyi juuri käymään omalla puolellaan, on hiiren hiljasta kaikki oppilaat ovat syventyneet tehtäväänsä. Hiljaisuuden katkaisee Mäyrän Villen huuto. "Kattokaa kun autolla viedään lautoja", syntyi aikamoinen sekamelska, oikein paniikkimainen tilanne. Melkein kaikki ryntäsivät ikkunoihin katsomaan tuota ihmettä ja siinähan tuo meni lautakuorma ilman hevosta ja vielä noin kovalla vauhdilla. Sitä katsomisen iloa kesti vain hetken, auto painui pian kuormineen pois näkyvistä ja kukin palasi omalle paikalleen.

Samassa tuli myöskin opettaja luokkaan, hän näki heti ilmeestämme, että jotain erikoista täällä oli tapahtunut ja tietyt kysyi sitä. Autolla vietiin lautoja, vastasi siihen joku. Vai että autolla, sanoi siihen opettaja ja näytti hymyilevän. Hän kai tuon ihmehen oli nähnyt ennenkin.

Autot olivat siihen aikaan harvinaisia. Niitä liikkui maantiellä vain harvoin. Kuorma-autot vieläkin harvinaisempia. Tämähän Länsirannan sahan auto oli ensimmäinen ja ainoa Kuortaneella. Paljon sitä käytettiin myöskin henkilö-kuljetuksiin, moniin juhliin sillä ajaa koryyryttiin. Hevosvoimaltaan se oli verraten helppo, suuria eivät kuormat olleet nykyistä mitapuuta käyttäen, renkaat olivat na. pötkäkkömät. Niissä ei ollut ilmaa ollenkaan, mutta sekin niissä oli hyvä puoli, että ei ollut pelkoa renkaan räjähtämisestä.

Keskijuhlissa tämä auto näytteli suurta osaa. Muistan Yrjöön muorisoliiton keskijuhlat, johon tämä auto saapui antamaan kyttä halukaille ja niilläkin riitti. Keski-Heikkilässä käynti maksaa matkustajaksi 2 mk henkilöille. Muistan tapauksen samalta päivältä. Seison seuran rapulla, nähtiin astelaa Ala-Porkkusen Aleksi, juuri samaan aikaan ajaa auto täynnä matkustavia pitkin tietä. "Nuan ne herat ajeloo", tuumi Aleksi ja olihan näky todella komea ainakin omasta mielestäni.

Pitihän sitä minunkin päältä kokemaan vauhdin hurmasta ja olihan se kokemus istua oikein autossa, joka ainakin omasta mielestäni ajoi lujaa vauhtia. Pian sitä oltiin perillä, ajettiin pihaan, johon auto pysähtyi ja sitten alkoi se markkojen luovutus. 2 markkaa siinä oli uhritava, ne olivat parkkien kuorinnalla tienattuja hiksisiä lantteja. Mutta eihän se paljon ollut tällaisen elämäyksen rinnalla, pian toimitus oli ohi ja paluumatka alkoi. Lujan pian tuo matka kului, olisihan siinä istunut vaikka pitempäänkin. Mutta niin sitä vain läbestyttiin juldapaikkaa. Kuljettaja oli etukäteen so-

Lampi

pinut valokuvaajan kanssa siitä, että tämä ottaisi meistä kuvan, kun palaamme. Auto pysäytettiin lähelle tien risteystä, ja niin meidät ikuistettiin koko sakkii.

Puutavaraa ajettiin siihen aikaan sahalta ns. Palomäen tietä, koska epäillivät, ettei Mäyrän silta kestäisi näin raskasta kuormaa. Olimme silloin "pääsiilmäisiä" poika- viikareita, joille kaikenlainen seikkailu on mieleen. Usein varasimme itsemme Koskelan töyrään odottelemaan että milloinkin se Takalan Jussi saapuu kuormineen. Me tiesimme, että siinä auto ajaa hiljais- ta vauhtia vastamäki kun oli, ja kun se sitten tulla möyrysi, niin laudan päistä kiinni ja niin kavut- tin kuorman päälle. Siinä sitä ajaa köryytettillä aina Raamatun mä- keen maikka, missä oli jyrkkä nou- su ja hiljainen vauhti, siinä uskal- si pudottaa itsensä alas ja niin löymäpotikassa takaisin.

Neljä ajoista on kulunut jo yli vuosikymmentä vuotta, aika muut- tuni ja me ajan mukana, tämä on ollut kehityksen aikaa. Jos saman- lainen maastoa ajaisi nyt maantie- tä, herättäisi se varmasti uteliai- suutta ja ehkäpä hilpeyttäkin, mut- ta aika aikaa kutakin.

Musta on sun muotos, sinä Hallisen lampi.

Siinä kirkonkylän alla lepäilet,

olet lepäillyt jo vuosituhansia.

Kivikauden ihmisistä lähtien monen monen sukupolven eläjät ovat sinua katselleet ja käyttäneet.

He ovat menneet, sinä jäänyt.

Niin menevät nykyään asuvasetkin, mutta sinä jäät.

— Suurempi olet joskus ollut.

Kirkkokankaan ja Haaviston hatun reunoja ovat vetesi virutelleet

Silloin tällöin, paisunta-aikana, olet vielä näyttänyt mahtisi.

Matala olet ja mutapohjainen.

Nyt on vetesi hyvin vähissä, vuosi sitten pelloille pyrit.

Vähissä ovat kalasikin, hauenvonkaleet parhaasta päästä.

Mutta oletpa saanut sylisiä pienen saaren!

— Muistissani on pari tapausta, jolloin vaadit uhrin hukkumisen kautta.

Toinen oli vanhahko mies, toinen nuori poika.

Jääsi petti kummankin alla.

— Sinua ei voi juuri uimiseen käyttää.

Oletpa vain maiseman koristeena.

— Ennen olet ollut kalainen.

Onpa kauempaakin tullut nuottakuntia viljaasi viemään.

Hallisen rouva oli näitten esteeksi seipäitä panettanut, että repivät nuottansa.

— Eniten on sinusta iloa ollut syystalvisin,

kun hyvän jään olet saanut.

El ole pinnaltasi silloin luistelijoita puuttunut.

Muistan poikavuositani kovat jääpallo-ottelut.

Joukkueet koostuivat kahden puolen seurataloa asuvista.

Niin sitä kippuranokkaisuilla viilletettiin.

Hokkarit oli harvoilla.

— Havahdun muistoistasi.

Mikä on tulevaisuutesi?

Oletko sinä edelleen vuosisatoja, — tuhansia?

Kenties olet joskus kuin puistolampi.

Ympäriilläsi kaartelee valaistu ja istutuksin kaunistettu tie.

Itäkävelijät ihailevat valojen heijastusta pimeästä pinnastasi.

Lammelta "kuuluu airon loiske, ken siellä mahtaa soutaa"?

Soutu-äijä

Ränkimestari

Olen pienestä pojasta hankkinut leivän hevosen ränkien valmistuksella. Sotaan lähtö tuli nuorena, enkä hellittänyt sielläkään puun vuolemista.

V. 1942 asemasota-aika antoi aikaa napertää. Ilmoitettiin, että järjestetään armeijan puhdetyökilpailut. Otin osaa tietysti hevosenrängillä, joka oli siviiliammattini, peritty Juhon Pennaselta, joka valmisti kuuluisia J. P. länkiä.

Niinpä voitin armeijan puhdetyökilpailut. Verstaana oli Mainilan kanto venäjänpuolella jossa kuvaakin on otettu. Työkaluna oli kirves, puukko, kovelot ja lasinpala. Sodan loputtua jatkoin samaa ammattia. Talvisin tein noin 300 paria ränkiä. Hevoset väheni ränkityö ei elättänyt perhettä. Aloitin hirsimökien valmistuksen, jota on kestänyt jo lähes parikymmentä vuotta

Erkki Pennanen

Lapsuuteni sauna

Sauna. Miten lämmin sana sekä muistoja täynnä. Seisot siellä vielä, vanhana harmaana. Aivan kalteallaan heinäseipäisiin nojaten. Et ehkä muuten enää pystyissä pysyisikään. Saat niistä tukea ja ne saavat suojan. Kattosi on läpikuultava, kiuvas kivilläjä. Mustat seinät vielä muistuttaa siitä lämmöstä mitä lapsena meille annoit. Miten kauan olekaan saanut kylmänä ja hylättynä seistä.

Odotit lämmittäjiä vuosikaupalla, silloin kun olit vielä kunnossa. Ihmettelit mihin hävisivät ne työt, jotka aina lauantaisin lämmittivät kivikiukaasi. Ja siitä hitaasti koko sauna sai lämpönsä. Hienosti savu leijaili ensin kiukaan läpi kohti kattoa ja siitä seiniä myöten alas päin, etsien luukkua mistä sitten luukkaasti ulos tupruten hajosi tuulen vietäväksi. Monta pesällistä sai polttaa puita ennenkö talvi pakkasella oli sauna siinä kunnossa, että sai mennä kylpemään. Ei sillä ollut suihkua ei kaakeleita, niin kuin nykyajan saunoissa. Ei ollut edes vettä, se tuotiin tuvasta lämmitettynä. Kylmä vesi korvolla, korennolla kantaen.

Olihan sulla sentään oikkusikin, jos vain lämmitti vähäkin välinpitämättömästi, niin olit tiurainen ja savuinen, että silmiä kirveli. Mutta kun huolella ja pitkään lämmitti, niin kyllä hyvät lölyt sai.

Kiuas paukkui ja pihisi lämpöä riitti naapureillekin. Nokinen lyhty penkillä tuikki valoa, aavemaisen isot varjot liikkuvat seinillä, kaikki tuntui hiukan pelottavalta. Kai se saunahaltiaakin siellä kiuukaantakana asusti. Ainakin uskoin niin, vaikkei sitä koskaan nähnyt kun joskus sinne varovasti kur-

kistelin. Kyllä siellä postitkin, muttia hyvin vähällä vedellä. Monta ihmistä yhdestä astiasta. Viimeisenä valittiin, kaadettiin kipollia vettä päähän ja hyvä tuli. Ainakin kuumina ja punaposkisine sieltä pois juoksimme.

Olet alistunut kohtalosi nänkuin pitämään. Nyt odotat aikaa, että pääsisit pois tuulesta ja tuulesta. Häpeet itsikin itsensä. Aivan hyvin tiedät ettei kuulu tähän sukupolveen. Nykyiset lapset ei edes tiedä, mikä sinä mahtaa olla, ja kauhuilla ajattelivat ettei ainakaan menisi tuonne kylperään.

Mutta älä välitä, olet vieläkin muistojen' meina. Toit lapsuuteni Joulun, toit Juhannuksen ja muuta kaunista huoletonta sunnuntaita.

E. Seari

Mäyrin peruskoulun ala-asteen koulurakennus on Kuortaneen kouluista vanhin. Se on rakennettu jo 1800-luvulla. Mäyrin koulupiiriin on liitetty Ruksimäen ja Isomäen piirit. Nykyisin koulussa on neljä opettajaa ja 80 oppilasta.

Mäyrin koulu olisi pikaisesti uusittava. Uutta koulua varten ei-tähvivuosina kuitenkaan saa rakennuslupaa. Peruskorjaus onkin ainoa mahdollisuus koulurakennuksen kuntoon saattamiseksi. Saneerausohjelma on jo virallisesti ja uskonne vakaa, että vuoden kuluttua koulu on lähes uuden veroinen ja täyttää peruskoulun asetemat vaatimukset. — M. P.

Lähtien osaston sisäilma on Mäyrin koulun oppilaiden isäntä.

JOULUPUKIN PAJA

Joulupukki pajassaan hihittäen työtä tekee. Hiki hatussa raataa, hokee: "Joulu, joulu, lähestyy, enkä ole tehnyt mitään muuta kuin pajassani hihittänyt. Kohta on myöhäistä työn teko." Alkoi ukki työtä tehdä ja aikaan paljon sai, ainakin niin paljon, että lapset ilahutuivat. Tuli joulupäivä armas. Ja oli kontti selkään pistettävä ja talpoelle lähettävä.

Ulla Mattila, 9 v, 3. lk

JOULUKYNTTILÄ

Oli kerran kynttilä, joka oli niin ihmeellinen. Kun sitä piti sammuttaa, ja puhalsi, niin ei se sammunutkaan. Sitten minä keksin: Minä hain ämpäriin ja hain vettä ämpäriin. Minä heitin vettä ja sitten se sammui. Sitten aloin miettiä, mikä se kynttilä oikein oli. Se oli taikakynttilä.

Arja Karjala, 9 v, 3. lk
Mäyrin peruskoulu ala-aste

JOULU-PU-KIN PA-JAS-SA

O-li jou-lu-puk-ki ja hä-nel-lä o-li vai-mo ja lap-sia. He keit-ti-vät e-rää-nä aa-mu-na puu-roa. Jou-lu-puk-ki ve-ti pit-kään si-kei-tä ja kuor-sas. Viim-mein jou-lu-puk-ki he-rä-si. Hän o-li niin u-nen pöppe-rös-sä, et-tä pis-ti puu-roon sor-men-sa ja polt-ti sen. Hän ot-ti mou-ka-rin ja kat-kai-si sor-men-sa ja hyp-pä-si kat-toon ja kat-to hal-ki.

Päivi Saukko, 1. lk

Joulun Paras Lahja

On perhe suuri onnellinen,
niin kuin vakka kannellinen.
Vaan ullakon pimeässä kamarissa,
istuu vanhus aatokissa.

Hän varmasti perheeltä lahjoja saa
vaan mitä hän itse antaisikaan.
Ei lahjoja kalliita ostaa voi,
vaan runon hän pienen loi.

Se kertoo pienestä lapsosesta,
jok' ei välittänyt kalleuksista.
Kuitenkin aarten sai parhaimman,
ja rakkauden kaikkein suurimman.

Jouluna käärot avataan,
ja lahjoista hyvin riemuitaan.
Niin sanoo tuo vanhus harmaapä:
"On kaikkien hyvä lukea tää."

Kun kaikki ovat runon lukeneet,
ja pahuuttaan mielessään katuneet.
Niin tuntuu kuin onnellisempaa olisi
kuin Jeesus rakkauttaan soisi.

Birgitta Moisio, 6. lk

Joulusatu

Tästä alkaa satu.
Joulupukilla ylitettävänä on katu.
Hän menee suojatietä pitkin.
Sitä kulkevat kaikki ihmisetkin.
Hän avaa tavaratalon oven
ja tungoksesta saa pienen loven.
Hän leluosastolle laahustaa
ja kohta aikoo lahjoihin nimet raa-
pustaa.
On joulukadulla nyt joulupukki,
jota kaikki lapset urkki.

Pertti M.H.

Jouluruno

Nyt joulu on
verraton.
Jouluna on lunta
nukkuu koko luomakunta.

Jo lapset pukkia odottaa;
nythän se ovelta kolkuttaa.
On naurussa kaikkien lasten suu
mielestä kaikki muu unohtuu.

Jo jouluyö on saapunut
helisee kaikki kulkuset nyt.
Taivaalla loistaa tähtöset
kauniissa jouluyössä.

Leena Luoma, 4. lk, 10 v

Koulumme Peruskorjataan

Meidän koulu peruskorjataan ke-
sällä. Alaluokasta tehdään voimis-
telusali. Toisesta luokasta tehdään
käsiyö verstaas. Entisistä opettajan
huoneista tulee alaluokka ja toinen
luokka. Keskiluokasta tulee yläker-
taan. Viides tulee entiseen keski-
luokkaan. Kuudes tulee yläluok-
kaan. Kouluumme tulee keskusiä-
mitys ja suihkut.

Jouni Keski-Hynnä, 5. lk

Jouluruno

Lapset kaikki leikkivät, laulavat
ja juoksevat.
Kaikki senkun menevät ja kaikki
senkun tulevat.
Puhumme paljon joulusta.
Muttemme puhu koulusta.

Kukaan ei kerro mitään.
Juoksemme etsimään kuusta
metsään.
Ikkunaan me katselemme.
Tonttuja siellä nähdäksemme.

Kun illalla on pimeä,
eikä kukaan kipeä.
Odotamme pukkia
ja autamme ukkia.

Riitta Merijärvi, 6. lk

Joulupukki

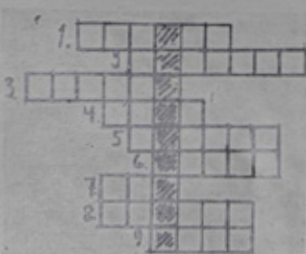
Kohta on joulu. Joulupukki ilmes-
tyvät kauppojen pihalle ja pöy-
jouluihin. Joulusaattana joulupukki
tulee koteihin. Joulupukki on jo
ainakin 350 vuotta vanha. En tie-
dä, missä se asuu, mutta sanovat,
että se asuu Korvatunturilla. Tar-
vajärvi meinas muuttaa joulupu-
kin asumaan Rovaniemelle, mutta
pyyryköön joulupukki vain Korva-
tunturilla.

Elle Tönnö, 2. lk

OPPIKASKYYDITYS

Kun on kolmeen koulua niin pää-
tää särkee. Kun vähän kovempaa
puhuu niin kuljettaja alkaa sil-
mällä ja mököttää ja se kun sit-
ten ottaa päähän ja pitää istua ko-
ko ajan samassa penkissä. Miksi ei
Isomäen koulua pitää enään toi-
minnassa, kun aina pitää tulla tän-
ne Mäyrän kouluun ja linja-auton
käry tulee sisälle.

Antti Isoaho, 5 lk.

1. Saa joulupukilta.
2. Riippuu kuusesta.
3. Joulupukin mukana.
4. Poron kaulassa.
5. Laskettelija.
6. 5 + 6.
7. Kun saa lahjan.
8. Suussa.
9. Katsotaan kellosta.

Ystävillille viivotetuille riville jou-
luaiheinen sana. Mikä se on?

Tuulikki Riihimäki, 5. lk

KISSAKYLÄ PÖRHÖLÄ

Kissakylä Pörhölässä asui paljon
erilaisia kissoja. Tässä sadussa
kerrotaan kuitenkin eniten Reis-
kan, Mirrin, Missen, Nikun, Na-
kun ja opettajakissan touhuista.

Mirri ja Misse olivat sbarukset.
He asuivat hyvin hienossa talossa.
Heidän vanhempiensa olivat erit-
tään ahkeria ja siistejä kissoja.
Omituista oli, että Mirri ja Misse
olivat hyvin laiskoja, vaikka van-
hemmat olivat niin uteluisia. He
vain makailivat kaiket päivät riip-
pumatossa. Silloin Mirri ja Misse
eroivat toisistaan, että Mirri oli
laiska vierakienkin läsnäollessa,
mutta Misse näytteli aina silloin
ahkerasta.

Tuli kesä Pörhölässä asukkaat
tousuivat tavallisissa askareissaan.
Mirri loikoi riippumatossa, Misse
esitti "vierashyvää", Reiska ui ja
kaksoset Niku ja Naku onkivat.
Opettaja lähti lomalle ja silloin us-
kalsivat henkinjääneet hiiret taas
tanssia pöydällä.

Kylässä alkoi liikkua huhuja, et-
tä sinnekin oli ilmestynyt huumei-
ta. Muutamien kissanuorukaisten
oli nähty hoippuvan tiellä silmät
kummallisesti lorolla.

— Kyllä meidän nyt täytyy hank-
kia huumekoira, sanoi joku.

— Emmehän me tänne voi koi-
raa päästää. Sehän repii meidät
kappaleiksi, sanoi toinen.

— Ei huumekoira välitä muusta
kuin humeista, valisti joku viisas.

Reiska, jolla aina järki leikkasi,
päätti ottaa asiasta selvän. Hän oli
nähty muutamien kylän poikien
tulevan horjuen rannalta. Tämä
paikka oli aivan Reiskan kodin lä-

hellä.

Hän meni joen rantaan ja huo-
masi, että sitä oli kummallisesti
myllyretetty. Hän haisteli maata ja
silloin asia selvisi. Pojat olivat syö-
neet virmajuurta, joka tekee kissat
aivan hulluiksi.

— Mistähän tännekin on tullut
virmajuurta, ihmetteli Reiska. —
Ennen sitä ei ole meidän kyläs-
sämme kasvanut.

Reiska huomasi, että sitä kasvoi
aivan pienellä alueella. Hän päät-
ti hävittää sen kokonaan. Hän kyn-
si ja kynsi, kaivoi ja kaivoi, kun-
nes oli saanut kaikki juuret ylös.
Hän kokosi ne röykkiöön ja sytytti
palamaan. Viime hetkessä hän
nappasi itselleen pienen juuren.
Reiska oli nuorten tapaan utelias
ja kokeilunhaluinen. Hän söi juu-
ren ja kohtaa häntä alkoi pyörryt-
tää. Hän hoiperteli ja iski päänsä
puun runkoon niin että näki tähti-
ä, vaikka oli valoisa kesäilta.

— Taitaa olla parasta, etten me-
ne vähään aikaan kotiin, tuumi
Reiska ja asettui makaamaan. Hän
makasi, kunnes tunsi olonsa taas
tavalliseksi.

— Ethän vain ole ollut taas ui-
massa, tiukkasi äiti, kun Reiska
tuli myöhään kotiin.

— En takuulla. Hän pyörähteli
äitinsä edessä, että tämä näkisi,
miten karva oli kuiva.

"Huumepoikia" ei enää näkynyt
kylän teillä.

— Varmaan on huumekoira käy-
nyt, sanoivat kyläläiset. Kukaan ei
tiennyt, että Reiska se semmoisena
oli toiminut.

Tällaista tapahtui siis Pörhölässä
kissakylässä. Tämän sadun voikin
lopettaa Mirrin ja "perhossilmäki-
sen" häihin. Se nimittäin taas il-
mestyi eräänä keviänä ja alkoi
tuohtua erikoisesti Mirriä. Mir-
rin isäkin suostui avioliittoon, sillä
hän sai tietää, että kulkuri oli ap-
teekkarin poika eräästä toisesta
kissakylästä. Koko kylä oli häissä,
sillä kaikki tahtoivat nähdä tuon
ihmeellisen näköisen sulhasen.

Heljä Hakola

Albumien kertomaa...

Vuoden -30 Juhannukse-
na Männikön rannassa
näpätty kuva kertoo kah-
vihetkeä luonnossa.
Mukana ovat oikealta
lukien Juho Vasu, San-
na Männikkö, Eveliina
Vasu, Maija Kontteli,
Amalia Kontteli, sylis-
saan Anne-tytär, Selma
Kontteli, edessä pojat
Eino Vasu, Efferi Mäki-
nen, Erkki Vasumäki ja
Mauno Mäkinen. — Ku-
van omistaa Mauno Mä-
kinen.

Sysilämmän pihan nu-
rukaisia Aholankankaal-
la harjoituslenkillä. Va-
semmalta lukien Aukusti
Kangasniemi, Jalmari
Rantanen ja Jalmari
Kangasniemi. Kuva on
otettu v. -26 sen on nä-
pännyt Nillo Lampimäki
ja omistaa Jalmari Ran-
tanen.

Komea sisustusparvi lou-
tuu Yli-Hynnulän perhe-
seen. — Kuva otettu v.
-46 ja sen omistaa per-
heen nuori Väinö Rin-
temäki.

Koirako se meidän piimäpytyssä rypee?

Ahkera. Ammattinsa osaava. Rehellinen. Kunniollista nauttiva. Siinä käsitteitä, joilla moni haluaisi itseänsä mainittavan. Kun vielä lisätään: vaatimaton ja hurtti huumorintaitaja, ollaan itse asiassa: savottajätkässä, joka on meidän aikamme jo sukupolton kuollut ammattikuntana. Syntyperäisten "nokiottien" joukossakin on ollut melkoinen joukko heitä, jotka ottivat leipänsä jätkän raskaissa töissä tukkimavotoilla, uitoissa, parkkuilla tai myöhemmin metsätyömiehen nimellä lähes ympärivuotisissa metsätöissä.

Miten savottajätkä syntyy? Pokanpää tai kirvesvarsi kainalossa? Ei. Luontainen taipumus ja mieltymys pitää olla, mutta muu onkin sitten ankaraa työtä. Usein nuoresta alkaen, kuten osoittaa pienessä kapeana välähdyksenä seuraava kertomus. Kertoja on Sulo Savolainen, mies joka teki Kuortaneella asuen parhaat miehuutensa vuodet, terveytensä vuodet, metsätöitä.

"Rippikouluun asti oli hyvin matkakärsivä ja heiveröinen. Ja joskin, ettei tohtinut nimeään paljon sanoa. Toimeentulo tuolloin 1920-luvun alussa ei ollut kovin kaksitaiteista, kun me neljällä vuodella koulunkäyntimme kuitanneet pojat joukossamme uittolaisten joukkoon toiveen pääsevämme töihin. Uittoväylä kuiki Suojärvestä kaivannon kautta Alänteen järveen. Kaivannonakin oli vesi virtaamatonta, joten koululaisetkin saattoivat olla työssä mukana. Suojärvi oli nimenomaan mukaisesti suopohjainen ja rantaan, vähän kuin Saarijärvi täällä Kuortaneella. Rannoille ja selälle nousi pieniä sammalsaarekkeitä. Näihin tukki helpolla tarttui.

Tornador-yhtiö tuli pitämään uittoa. Isopomo ja kasööri ottivat miehiä töihin. Vieressä oli kasa hakojia eli keksejä, hakanauloja ja haan varsia. Miehillä annettiin numero, jolla kukin toimi ja haki tilinsäkin. Kun mies sai työn, sanoi Isopomo: "Määppä varttamaan hakas!" Miehet olivat jo lopussa. Työvoimaa tarvittiin lisää — oli meidän nuorien vuoro. Joukossamme oli jo isoja rotikoita, kuuluivat arvelemaan, että tuo on jo rippikoulun käynyt. Minä mietin sitä, että tarvitaankos savotallepääsyyn rippikoulu! Eipä taida työtä herua, mutta ootapa tässä, jos hyvinkin tärrppää ja saisin muutaman markan tienatuksi.

Havahduin ajatuksistani siihen, että olin aivan yksin Isopomon edessä. Hän katseli minua latvasta varpaisiin — eikä sitä ollut paljon — ja tuumi: "Aijoitko se sinännii uittol?" "No sitähan minä kyllä aattelin". "On mies niin pieni ja heiveröinen, etten oo mokomaa ennen nähny ja uittoon ottanu... mutta meethän sinä toisten joukossa. Tuollon haka, nautoja ja varsi, määppä varttamaan hakas!"

Siinä Sulon rinta hyppäsi ilosta. Pistihen sähköstä hakakasalle, valitsin jouduin varren ja päätin panna parastani. Ensimmäisenä oli hakani vartettu ja astelin isoisten joukossa menossa solimaan puuta Suojärvelle. Iso mies otti siinä yhden kun minä kaksi askelta, mutta olin tiissä ja tukkilaisia!

Vanhemmat miehet ottivat urakalla tukkien veteen vierittämisen. Riuskoilta miehiltä työ kävi ja kokemus runnasi. Pian oli järvestä puu puussa kiinni. Olivat melko suuria puita, joukossa aina muutama 20-jalkakin. Olin kuin västäräkki puitten päällä. Ja kun ei pojan päätä paleltanut, niin siitä vain lautan päältä väänsin puita, jotka tupasivat saareen tarttua. Koettelin siinä saaren pitoa ja viimein hypähdin sille. Tukki toisensa perään soljui saareni sivu.

Tuli kolea aamu. Satoi. Sain rannalla joltain oikein aikamiehen takin päälleni. Eikä sieltä takin alta

mittään näkynytäkään. Olipahan kuin olisi miehen takki yksinään ollut rannalla pystyssä. Keinottelin itseäni sumaa myöten saarelleni ja rupein vänkäämään puita. Isonmoinen puu töksähti saareen kiinni. Iskin hakani siihen kiinni ja yritin vetää sitä saaren ohi. Näin olin oppinut vähäisillä voimillani tekevä. Tuntui vaan olevan aika körriläs tämä puu. Kiskaisin kerran. Ei mitään tapahtunut. Kiskaisin toisen kerran, ei vielääkään mitään. Riuhtaisin voimieni takaa — Hup! Haka irtosi, poika lensi kaarensa saarensa yli selläen järveen. Isoista takista oli siinä oma apunsa. Kun siinä keden levillä lentsin veteen, olin vedenpinnassa kuin maton suuren lehden päällä enkä painunut kohta upoksiin. Niinpä selvisinkin vikkellästi saarelle ja sain hakani kiinni.

Mutta rannalla syntyi rähäkkä. "Koirako se meidän piimäpytyssä rypee!" huutelivat vanhemmat tukkilaiset ja päästelivät remakoita nauruun, niin että ranta raikui. Se otti minun luontooni. Pahastutin mieleni. "No, tuuhan tulihalle kuivattalemaan", kehoittivat ja menin nolona. Siinä kuivattellessani purin hammasta ja vannoin: Odottakaa! han ukonkõrillät, vielä te kuulette kunnianne. Enhän minä ensikertalaisena tiennyt, että tämä oli sitä hurttia tukkilaisuusmoria ja että he sanoivat järveä tai vesistöä piimäpytykseen, no olivathan vedet silloin niin puhtaita, että niistä sopi juomavettäkin ottaa.

Siirryttiin alemmaksi. Kaivannonssa tuppasi aina ruukha, vaikka vanhemmatkin miehet olivat solimassa. Enpä minä vähävoima lie nroimittu saanut mitään puille niillä konsteilla, joita oikeat tukkilaiset käyttivät. Kun tukit olivat tassauna sumana, minä suman päällä polkien ja edestakaisin juosten sain ne pysymään pienessä liikkeessä ja silloin ne aina liikkuvat alas sentin kaksi kerralla. Näin eivät puut minun vonkapaikalleni ruuhkauneet. Vaan senpä huomasi myös kasööri, joka aina tarkkaili miesten meinin-

kejä ja määräsi sen mukaan tuntipalkan.

Odotettu tilipäivä. Numerojärjestyksessä huudettiin miehet tilille. Viimeisenä tuli minunkin vuoroni. Tilit näkyivät nauhalta ja niistä katseltiin ensimmäisenä tuntipalkan suuruutta. Se oli miehen mitta. Tässä samassa savotassa oli pari kaukaista sukulaismiestänikin, kokeneita tukkilaisia. He tahtoivat tutkia miten yhtä suhtautui ensikertalaisiin. Heillä itsellään oli tuntipalkka niin komea kuin 3,25, joka olikin korkein heidän näkemistään. Ottivat nauhan minulta, mutta kohta äimistyivät: "Tässähän on virhe. Se täytyy mennä heti korjuttamaan!" Katsoin itsekkin tuota kummaa. Työtunteja oli tietenkin vähemmän kuin raavailla, mutta tuntipalkka — oli 3,50. En minä sitä korjuttamaan mennyt, sillä itse tunsin, et-

teivät ne markat olleet armosta eikä virheestä, vaan olin ne yrittämiselläni ja työllä ansainnut. Pysivät minua kokin passariksi alajuoksulle. Kun siellä oli kovat kosket, vastasin, etten uskalla sellaisiin puuhiin — tiesinhän kyllä minäkin, että passarinpalkka oli aivan mitätön.

Niin alkoi tämän pojan ura. Seuraavana talvena olin jo menossa talvisavottaan. Meidän koulumme opettaja sitä suri kovin. Hän olisi tahtonut minun jatkavan koulunkäyntiäni ja lukujani. Olin kuulemma kyvykäs. Hän jopa lupasi minut kouluttaa, jos minulla ei itsellä varoja olisi sellaiseen. Mistäpä ne varat. Luvut jäivät. Seurasin "vereni vetoa". Niin tuli metsätoista minulle armatti, raskas ja kuluttava. Kun pomot ja muut työnantajat näkivät, että tosissaan yrittää

ja aikaiseksikin saa, töitä aina järjestyi. Rahaakin siitä sai, niin että perheellinenkin toimeen tuli kun siivolla elettiin.

Kieltäymyksiä. Raadantaa. Mielletöntäkin itsensä kuluttamista. Yksinäisyyttä. Tuulta ja tuiskua. Purevaa pakkasta. Veden pärskettä. Väsymystä ja hikeä. Sitä oli savottajätän elämä. Vaikka hän terveenä olikin kanssaihminen ja työnantajien kunnioittama, toisin on jos terveys meni.

Ei tuloja. Ei muutakaan taloudellista turvaa. Ei ystäviääkään. — On toki monien vaikeuksien jälkeen tuskalla ja vaivalla saatu kansaneläke. Sen loisteessa syttyy iloinen joulumieli vaatimattomaan rintaan. Syttyy sen kunniaksi, että kerran sai olla tämän isänmaa toivo ja rakentaja.

— ohari —

Joulu- ja Uudenvuodentervehdys Kuortaneelta

Kuva: Nestori Manttinen

Jutustelua talkoista

Talkoot tai kökkä, kumpikohan nimitys mahtaa olla aidompi ja vanhempi nimitys yhteisvoimin tehdystä työsuorituksista.

Olipa tämä nimitys asia kuinka tahansa niin varmasti on asia tullut selvästi tajutuksi mistä on kysymys pyysipä naapuri kattokökkään taikka hirsitalkoisiin. Tuskinpa löytyy sellaista työvaihetta ja alaa johon ei tätä yhteistoimintaa olisi käytetty. Viimeisinä ovat olleet yleisinä kattokökkä. Siinä se onkin ollut kovasti paikallaan naapurien yhteistoiminta. Kun ajatellaan tapausta, suuresta tuparadista on poutaisen kesäpäivän aamuna purettu vanha lahonnut pärekatto pois. Silloin on kyläkunnan yhteistyöllä nopeasti, naulattu uusi pärekatto entisen tilalle ettei ole talo pitkään joutunut olemaan sateelle alttiina.

Kyllähän siinä on joskus voinut ukkospilvi yllättää, mutta sittenkin on katto talon päällä nopeammin kuin jos työ talon omalla väellä tehtäisiin. Ennen leikkuu ja perunapuumurien aikakautta olivat hyvin yleisiä leikkuu ja perunankaivu kökkä. Joskus kuului päätökseksi tanssit. Talviaikaan kuuluvat tyyliin sellaiset yhteistyö muodot naisten kesken että kokoontuttiin yhteen karstaamaan ja kehräämään talon villat langoiksi.

Olipa joskus oikein koko pitäjää koskevia yhtei-

sia yrityksiä jotka tehtiin kökkätoimin. Muistan tässä 30 luvulta pari sellaista. Hautausmaata laajennettiin, niin silloin siirrettiin kiviä kökkätoimin. Siellä oli miehiä ja hevosia ympäri pitäjää päivän kerralla töissä. Suurimpiin kökkällä tehtyihin töihin varmaan kuului lukkarin virkatalon siirto nykyisen pappilan paikalta tämänhetkisellet paikalleen. Monta päivää siinä miesvoimin väännettiin koivuisen rullapuun reikään pistetystä rautakangesta ja huudettiin ooppa heijaa. Talosta oli sitä ennen purettu muurit, lattiat ja välikatot. Alle tehtiin hirsistä rata jota myöten tämä professori Klemetin lapsuuden koti alkoi kokonaisuena siirtyä uudelle paikalleen. Kyläkunta kerralla oli päivittäin töissä. Kustaa Sara-aho oli siinä työmaassa mestarina ja moneen kertaan ehti häneltä ääni sortua ooppa heijaa huutaessa. Mutta tuskin oli viikkoa kulunut kun talo oli uudella paikalla.

Kyllähän niistä on monta muuta kohdetta ollut vielä senkin jälkeen joissa on tehty paljon talkootyötä, kuten oppikoulu, seurantalot ja monet muut. Nämä tämän tyyliiset yhteiset ponnistukset antavat näytteen siitä että yksimielisyys on voimaa ja vastukset voidaan voittaa yhteisin ponnistuksin tulevaisuudessakin.

Paavo Nurmi

Kiitämme

niitä, jotka ilmoittamalla tässä julkaisussa ovat tukenut seuramme toimintaa.

Pyydämme lukijakuntaa suosimaan ilmoittaneita.

KUURTANES-SEURA

Entisaikaisia sutkauksia

Isäntä sanoi, että olis rahan menoja, kun pitää kääryt kattaa ja tuvan raudottaa.

Nouskaa ylähä ku lampahat on taivahan navoolla ja aurinko ketas määkky.

Isäntä oli naapuris tois. Yhtenä päivän tuli kova ukonilma ja tuli salama sisälle ja pyyhkäisi pöydältä silakat laattialle. Isäntä sanoo, notta "tekösäkö sun ki suolaasta miäli."

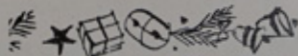
Mies meni riihen pesää lisäämään puita, niin häntä tuli vastaan riihen tykönä valakoonen haamu. Mies sanoo notta "mikäs haamulauta siellä kuljeksi."

Mies meni naapuriin aamulla ja sanoi: "Meidän Mera se piaraasi viime yönä kultakuorisen kellon." Hän tarkooitti hevosta ja sen varsaa.

Sama mies sanoi: "Meille on syntynyt nime yönä poika, sen selekäränkä on niin kun kyrön oja, notta housut se tarvittis.

Aitee sanoo, notta "tyttö tuli kotia Heluuntaiksi, ja viikkua jällekihi tuli korvat." Hän tarkoitti sitä kun viikon päästä tuli korvat kipiäksi.

Kirjoitti V. J.

Ylijoen Nuorisoliiton sekakuoro eli lauluseura v. 1906. Kuoroa johti Aarne Vuolle. Se esiintyi nuorisoliiton talossa pidetyissä kesäjuhissa ja iltamissa, jotka pidettiin aina pyhä-iltoina. Ei silloin lauantailtoina hupeltu kerton Serafina Erkkilä, joka itsekin oli laulanut kuorossa. Hän myöskin muisteli, että harjoitukset pidettiin vain kesän aikoina koska oli pitkät matkat ja kulkuneuvoja ei juuri ollut muuta kuin jalat. Muutamilla pojilla oli polkupyöriä. Tyttöillä ei niitä ollut ainakaan omia. Heikkilän kolmella työllä oli yhteinen pyörä, jolla sitten voo-ron perään kuljettiin. Suurin osa kuorolaisista joutui kävelemään harjoituksiin mutta innostusta laulamiseen riitti. — Kuvan omistaa Kaarina Vierre.

Kuortanes-Seura tiedottaa kaikille oman pitäjän asukkaalle, että talomuseo ottaa yhä edelleen vastaan esine ja tekstiili lahjoituksia. Ilmoittakaa asiasta jollekin museonmiehelle tai naiselle. Lahjoitetut tavarat haetaan kotia tai ne voi tuoda kesäisin museolle.

Kuortanes-Seura

KIITOS

Kuortanes-Seuran johtokunnalle, Kiemetti- ja talomuseoselostuskunnalle ja joulu-lehden toimistokunnalle haluan tuoda kiitoksien vuoden aikana lahjoitettua työtä. Samoin Kirjan museossa kävijöille, sanomalehtiläisille ja henkilöille, jotka ovat lahjoittaneet museota muistaneet. Toivolan hyvää ja rauhallista Joulua kotiseinänne ja menestyksellistä vuotta 1976.

Olli Saar

Kuortanes-Seuran puh. joht.

Hankikkaa nyt

KUORTANEEN KIRJA

joka on sopiva jokaisen kuortanealaisen kodin kirjahyllyyn. Arvokas lahjaksi.

Kirjan artikkeleiden enemmistö perustuu EP:n Osakunnan kofiseuduntutkimusretkikunnan v. 1965 Kuortaneella tekemän reitien tutkimusaineistoon. Lisäksi on muita kirjoituksia.

Kirjaa on saatavana paikallisesta kirjakaupasta, pitäjän rahalaitoksista ja niiden konttoreista sekä museolta.

Tue Kuortanes-Seuran toimintaa hankkimalla Kuortaneen kirjaa!

KUORTANES-SEURA

Pesäpalloa

Kun seuraa oman ja naapuripiitajien poikien kotoisia pesäpallotilussa, nousuja mestaruus ja -Suomensarjoihin, sekä putoamisia niistä, muistuu mieleen ajat, jolloin innostuksen kipinä tuota urheilulajia kohtaan syttyi. Kylässämme oli silloin 20–30-luvun vaihteessa monta komeata veljessarjaa, sekä jokunen ainoa poika, jotka kaikki olivat innokkaista urheilijoita, joko aktiivi (esim. Rannikon veljekset) tai — penkkisellaisia. He innostuivat myös pesäpallotiluihin ja muodostivat joukkueen yhdessä Sippolan puolen poikien kanssa. Varapelaajikseen he valitsivat Kaupinpuolen, Takalan ja Ruonankylän pojista muodostetun joukkueen, joiden yhteinen lyhennetty nimitys oli ”pualoiset.” Sippolan—Herojan joukkue puolestaan tunsikin nimen ”pihaaset.” Hyypän isäntä luovutti — kai omien urheilevien pikien tahdosta — ison vainion heidän käyttöön. Siellä käytiin kesäisin iltoina monta tuimaa ottelua, naapurien lehmien viereisillä laiturilla ihmetellessä moista menoa. Hyypän hevoset seisovat joskus aivan aivan takana katsomassa. Innokas yleisö koostui pääasiassa meistä kymmenen vuoden molemmin puolin olevista tenavista. Voi, että me olimme ”pihaasten” puolesta. Kukaan ei ollut vaivautunut meille opettamaan, ettei voitto mukamas olekaan pelasta, vaan tärkeintä on joko kilpa. Tuskin olinneen joutaneet sellaisista piittaamaan siinä pelintuoksinassa.

Tärkeää nimenomaan oli ”pihaasten” voitto. Mitä peliä n.s. hienouksiin tulee, niin ”pihaasten” voittamassa, se oli hieno peli ja heidän hävitessään huono. Niin selvää ja yksinkertaista se oli. Käytännöitymisemme taisi olla vähän samanlaista kuin suomalaisyleisön nykyisin Tukholman stadionilla Ruotsi-Suomi maaoittelussa. Meitä muita vielä kuusi vuotta nuorempi Allakin kantoi puolestaan kortensa kekkoon uhkaamalla: ”Hevoonen tuloo pian ja puskoo teitä poida.” En muista, kuinka monena kesänä Hyypän pelillä pelattiin, mutta siellä jouduttiin viljelykierron takia lopettamaan, luovutti Tuomaston Jussi, innokas urheilija hänkin. Korkianmaan vainionimisen pellon tarkoituksena. Se olikin siihen erittäin sopiva, tasainen, kuin pengerrytetty. Siellä pelattiin monta vuotta. Nykyisin paikalla sijaitsee Ville ja Hertta Kokkilaan huvila. Kun me tenavat aloimme pelata, valitsimme ”kentäksi” maantien. Kotipesä oli liikenteen kannalta vaarallisimmalla paikalla, Herojan, nykyisin Koiviston Erkin lutiin takana. Muut pesät siitä etelään, molemmin puolin

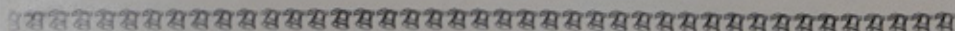
tien reunoilla. Pelaajien määräästä riippui, montako niistä oli. Jos väkeä oli riittävästi, oli kolme pesää. Jos oli vähemmän, riitti kaksi. Jos oli vain muutama henki, mutta kova into pelaamiseen, tyydyttiin yhteenkin pesään. Intoa riitti myöhäiseen syksyyn. Tien molemmin puolin kasvoi puita, tuomia ja pihlajia, jotka joillakin kohdin kaartuivat holvin tavoin tien yli. Yhdessä pihlajassa oli erittäin hyvänmakuisia marjoja, suuria ja meheviä, joita pisteltiin sulhin erinäisiä terttuja pelin kestäessä. Talven lumien tultua tämä huvi oli pakko lopettaa. Tietäähän ei silloin aurattu. Mutta, kuten joskus on tullut kerrotuksikin, pelasimme koululla läpi talven, kaikki välitunnit, piittaamatta poikien ”hulluuttelemisesta”. Hehän eivät pelanneet talvella, eikä ollut välikäteen, koska tyttöjä oli riittävästi. Muuten, oli ihme, ettei siinä maantiellä koskaan sattunut vahinkoja.

Keskityimme peliin aina ajoissa hevospelin tai pyöräilijöiden tullessa. Heidän mentyä ohi, jatkoimme sitä mihin jäimme. Autojahan silloin kulki niin vähän, että oli sellaisiakin päiviä, ettei niiden takia tarvinnut kertaakaan keskeyttää.

”Näin oli ennen, entäs nyt.” Vaikka nyt kulkisi kuinka monta kertaa päivässä tuon lutiin ohi, tuskin ohti sen päästä päähän, ettei edestä tai takaa-päin, tai molemmista tule autoa.

Pesäpalloharrastuksemme laantui vähitellen olosuhteiden pakosta. Sotien jälkeen Rannikon Lauri Kuortaneen Kunnan puheenjohtajan ominaisuudessa yritys herättää sitä uudelleen henkiin, kehoitti muodostamaan Kunnalle naisjoukkueen. Innostuimmekin asiasta. Joukkoakin kertyi riittävästi Nuijan pihalla tapahtuvaa harjoittelua varten. Peli tuntui mukavalta, mutta jokainen totesi unohtaneensa, kuinka luja siinä pitää — tai pitäisi — juosta. Kun sisällä alkoi myöhemmin tanssi, emme me tytöt, enempää kuin syöttäjinä toimineet pojatkaan, maltaneet jättää pelaamaan enää. Harjoittelu jäi vain tuohon yhteen kertaan. Se johtui suurimmalta osalta siitä, että hyvin vähän koneistetussa maataloudessa suoritettiin silloin pitkiä ja raskaita työpäiviä. Ne vaativat oman, liian suuren osansa voimista, vaikka intoa muuten oli ollutkin. Mutta sellainen kipinä tuota peliä kohtaan jäi kytymään, että joskus vieläkin, ottelua katsomosta seurattessa tekee mieli hypätä sekaan.

Alli Pesonen

KIRKOSSA KUULUTETTUA

Elävän tuulahduksen menneitten sukupolvien elämänmenosta saamme Jumalanpalvelusten yhteydessä luetuista kuulutuksista. Näitä vanhoja, historiallisesti mielenkiintoista tietoutta sisältäviä asiakirjoja on kauan säilytetty tapulin "uukongin" vieressä, josta ne olisi syytä luetteloita ja tallettaa muualle.

Seuraavassa esimerkkejä yli sadan vuoden takaa, jolloin kirkon rappujen kivistä rakentaminen oli ajankohtainen asia. Silloin vähintään yhtä polttava kuin tänä päivänä näyttää olleen myös alkoholinkäytön ongelma. Tällaisia asioita papit kuuluttivat Kuortaneen kirkossa 1800-luvulla.

KUULUTUS

Ilmoitetaan että tulevana sunnuntaina jälleen lankee Wapahtajan Kristuksen syntymä joulun juhla juhlallisesti vietettäväksi ja silloin tulee Kirkkoon soittamaan Juhan Haavisto. Ensikerta soitetaan Kello 5 ja yhteen kello 6. Muistutetaan että jos on luja tuuli niin ei siltäpuolelta avata Kirkon ovia. Kolehdi lankee vaivaisille. Toissa joulupäivänä tulevat soittamaan molemmat Kaarangat ja kolehti lankee Lukkarillen.

KUULUTUS

Tulevana Sunnuntaina tulee Uudenvuoden päivä juhlallisesti vietettäväksi. Ja silloin tulevat soittamaan molemmat Pollarit ja Löyvä Sakki. Ensikerta soitetaan kello 6 ja yhteen kello 7. Kolehdi lankee Stuteeraavaisille.

KUULUTUS

Homenna julkisessa huutokaupassa enimmäin tarjoavalle myydään Kimpuramäen torppa ja yksi hevonen. Tämä huutokauppa pidetään Ala-mäyrän talos ja huomenna.

ILMOITUS

Talollisella Herman Haapalalla on Rahaa lainata joka sitä on vailla.

KUULUTUS

Pappilaan leikkaamaan ensi tulevana perjantaina, jos yöspito ilmansa on, käsketään Koiviston, Mäyrän, Mikkilän, Erkkilän, ja Ahon Torpparit ja Itteliset.

KUULUTUS

Ensi tulevan kahden viikon kuluessa maksaa allemerkitty hyvästä kesävoista 17 markkaa leiviskältä. Allekirjoittaneella on Joensuun (Nykarleby) Kauhunkin vietäväksi 200 tynnyriä tervaa joita maksetaan 4 markkaa tynnyriltä vetopalkkaa.

Alavudella 21 p elokuuta 1875

J. H. Sandberg

KUULUTUS

Ensi tiistaina 24 p tätä kuuta käsketään Torpparit ja Itteliset Kuhan kinkeri kunnasta ja keskiviikkona Kuljun kinkeri kunnasta, muistutuksella ettei tulla jos on sateinen ilma, pappilaan leikkaamaan.

Fruustina Ottilia Stenbäck

KUULUTUS

Haavistossa on sian Porsaiden Kauppias tänä päivänä.

KUULUTUS

Maanantaina 5 p. Huhtikuuta, Johonka on viikko huomista alkaa laiskain koulu Wäbärin turvalla kl. 9.e.d.p.p. ja kutsutaan täten kaikki ne lapset kuin viime vuonna pyörrytettiin rippikoulusta ja kinkerialla laiskain kouluun määrättiin. Varustakoon jokainen itsellensä uudentestamentin, virsikirjan ja Katikismuksen.

Kuortaneella 28 p Maaliskuuta 1875.

K. E. Hebestad

KUULUTUS

Tämän kautta ilmoitetaan että allekirjoitettu ostaa pi villoja lampaan nahkoja, sukkaa ja maksaapi villasta 1.60 p naulalta lampaan naihoista 1 m naulalta. Sukista 2 mk, joka täten ilmoitetaan, ja että ostoto tapahtuu huomenna ja että ostoto tapahtuu huomenna ja ylihuomenna wärjärin tykönä.

Kuortaneella 30 p Lokakuuta 1875

H. Söderlund

KUULUTUS

Kirkon Esivallan julistuksen johdosta, niin vielä muistutetaan että siitä päivästä kuin Meidän keisarikimme Nikolai kuoli, niin ei saa millään muutua, Häitä Hypellä ei mingään keitaasta huvitusta harjoiteta, eli tehdä, ennen kuin siitä toisin ilmoitetaan.

Kuortaneella 14 Huhtikuuta 1885

Gari Neukler

KUULUTUS

Huomenna alkaa koulu Matti Wiitasaaren talossa, jota pitkitetään yksi viikko. Huomisesta viikko joka on 22 päivä Helmik. alkaa koulu Jaakko Kankaanpään talossa, jota pitkitetään kaksi viikkoa. Lepälän kylälle tulee eri koulu.

Kuortaneella Helmik. 14 p 1875

Isak Ojala

KUULUTUS

Tätä ennen olen minä monta kerta muistuttanut, että kirko-Laki XV Lugunsa ja XI kieltä kuulutuksen antamisesta aviokäskyyn kaikille niille, jotka ej taida selvästi lusia sisältä ja ulkoa Lutteruksen katikismuksen. Tästä asetuksesta saan minä taas, niitä muistuttaat jotka aikoovat aviokäskyä rakentaa.

Alavudesta siinä 3 päiv. Huhtikuuta 1855.
Stenbäck

KUULUTUS

Muistutetaan että kaikilta niiltä jotka salavuoteudesta otetaan kirkkoon menee pöytäkirjan mukaan 40 penniä Wähtärille.

KUULUTUS

Niinkuin Jo ennen monaasti varoitettu on, niin vielä muistutetaan että. Soittajat olisivat niin kunnalliset ja pitäisivät tarkemmin vaarin heidän velvollisuksistansa, jotka on hyvin huono tapa, että niinpian kuin soittamaan ruvetaan niin kohta tapuli menee täyteen, ja Soittavat hyvin hääjysti. Vaan joka tästä lähin sinne liikaa väkiä, soitto wuorullansa päästää eli taas joka sinne ilman asiata ylösasti pakkaa. Se tulee kirkko-Raadin eteen haastettavaksi ja siellä sakotettavaksi, sen jälkeen kuin kirkko laki näyttää.

Kuortaneesta 11 huhtikuuta 1855

Elias Kulju

Kuulutukset kollannu vanhoista kirkonkuulutuksista Kuortaneen kansalaisopiston kotiseutu piiri.

Eino Kantola, Toivo Saari, Seppo Kokkila, Kauko Kokkila, Pentti Koskela, Olli Saari.

Raha se on joka rullaa, sanoi Sarvikas Jaska. Sielläkö ollaan vihantarehukilpailus, kysyi mies naapuriltaan, kun tämä ladon olkikattoo purki.

Kyllä se on hyvä köyhille, — vaikei se mitään antaa.

Kulukoo alahaasta piiriä, ku Heikkiläsen housut.

Romaataan ku taloollis, sanoi mies kun muuri ha jos.

No voi erinomaasta ku oikein saa olla kohomelos, sanoi mies, ku kaverinsa viinan kohomelosta herätti.

Sitä minoon elämäni katunu, ku mun Ala-Lahdesta pois pantih, vitsaili päivämiespoika.

No, mikäs matka se on Mäyrystä Honkoolahan sanoi friiripoika.

Kyllä meidän Reino olis hyvä haitarin soittaja, mutta ku lykkää tuota passua niin surkiasti.

Joka tahtoo rikkautta nähärä käyköhö Ruisloukolla!

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

TOIVOTTAA JÄSENILLEEN JA
ASIAKKAILLEEN

KUORTANEEN OSUUSMEIJERI

TIESITKÖ?

SAKU ON MYÖS HUONEKALULIIKE

MEILLÄ EI OLE TURHIA huoneisto-, henkilö- tai kulkuneuvon kuluja. Ja tämä takaa sinulle MAAKUNNAN EDULLISIMMAT hinnat huonekalu ostoihisi.

TULE - TOTEA

K VALINTA SAKU

63100 KUORTANE
puh. 965 - 5223

**LUONTAISTUOTTEISTA
PERUSKUNTOA!**

Myynti: Hyvin varustetut elintarvikeliikkeet. Piiriedustus Vaasa, Kokkola, Seinäjoki talousalueilla.

MAAN YRTTI/Juha Rantala,
puh. 965-59 160

**HUONEKALUJEN
EDULLINEN OSTO-PAIKKA**

400 m²:n hallista on vara valita.
Sopivat lahjat jouluksi.

KUORTANEEN KALUSTE OY

Kuortaneen Osuuskassan kassassa
Mäyrä, puh. Mäyrä 965 - 57 192

Koneliike K. Pihlajaniemi

63230 LENTILÄ

puh. 965 - 59 225, 59 220

SÄHKÖTALONKÄÄNTÄ

63100 Kuortane - Finland
Puh. 965 - 5351, 5355

ARVOISAT KUORTANELAISET

Kiitämme Teitä kuluneesta vuodesta sekä toivotamme Onnea ja Menestystä vuodelle 1976

RAUHALLISTA JOULUA!

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

63100 KUORTANE puh. 965 - 5222

J.K. Muistattehan, että meidän lahjakorttimme on aina mieluisa joululahja, ja ennen kaikkea niin helppo valita.

SOK SEINÄJOEN OSUUSKAUPPA

63100 KUORTANE puh. 965 - 5171

- TAVARATALO
- MYYMÄLOITA 8
- MYYNTI N. 12 MMK
- JÄSENIÄ NOIN 1500

Palvelee asiakkaitaan nykyaikaisissa myymälöissään ammattitaitoisten toimihenkilöiden avulla.

LIITY SINÄKIN SUUROSUUSKAUPAN JÄSENEKSI!

Kuortaneen Sora ja Kuljetus

63160 SALMI puh. 965 - 56 116

(soramonttu 965 - 58 210)

Myy ja toimittaa mursketta ja soraa paikalle ajettuna ym. kuljetuksia.

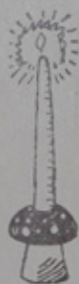
E. Jaskari, Mäyry
H. Keski-Heikkilä, Mäyry
R. Kivenmäki, Mäyry
A. Kokkila, Ruona
E. Kokkila, Ruona

M. Laitila, Salmi
K. Suomela, Länsiranta
S. Tuuri, Ruona
V. Välimaa, Leppälä

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

TOIVOTTAU SEURAAVAT

VUOKRA-AUTOILIJAT

AARO NIEMI

Kuortane, puh. 5166

E. HAUTALA

56 470 autopuh. 09/64 451

VÄINÖ KOKKILA

Ruona, puh. 58 196

HARRI PENNANEN

puh. 56 447

autopuh. 94 040/64 450 Kaaranka

ARMAS LASSILA

Kuortane, puh. 5088

Kuortaneen Palovakuutusyhdistys

63100 KUORTANE

HALLINLAMPI

Toimisto avoinna tiistaina - perjantaina klo 9-13.
Toimitusjohtaja Erkki Isotalo, puh. 965 - 5156.

Palo-, kati-, kesähuvi-, moottoriajon-, palo- ja varkaus-, maatila- ym. vakuutukset oman paikkakunnan vakuutuslaitoksesta.

KUORTANEEN SEURAKUNTA

Kuortaneen Nuorisoseura

Suosittu nuorison
kokoontumispaikka
Etelä-Pohjanmaalla

A. ALA-SALMI

63100 KUORTANE

Puh. 965 - 5093 tai 5036

Kiitämme asiakkaitamme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme kaikille

RAUHALLISTA JOULUA JA
MENESTYKSELLISTÄ UUTTA VUOTTA

Ensivuonnaikin ostatte erilaiset leikkurit, telineet
ja jalkineet meiltä edullisesti.

RENAULT

SKODA

Hauskaa Joulua ja vähäruokasta uutta autoa toivoo

AUTO VARAOSA

paavo penttilä alavus puh. 1392

Myös varaosat ja tarvikkeet
kaikkiin automerkkeihin

- Ajanmukaista siivouspalvelua nykyaikaisin konein
- Myymme TASKI-siivouskoneita, -aineita ja-välineitä
- Suoritamme jätekuljetuksia automaatti-, vaihtolava- ja loka-autoin

Pyytäkää tarjouksiamme !

**LAKEUDEN
SIIVOUS- JA
JÄTEPALVELU**

60100 SEINÄJOKI 10
Kalevank. 9
Puh. 964 - 23 775

**UNION ÖLJY LIIKENNE
AUNE AHO**

63230 LENTILÄ
Puh. 965 - 59 189

LEIPOMO ARMI HUHTAMÄKI

Kuortane, puh. 965 - 5286

KORPELAN LIIKENNE

63100 KUORTANE
Puh. 965 - 5133

A. MYLLYMÄKI

63400 ALAVUS AS
Puh. 965 - 20 130

**itikasta
hyvä atria joulu**

**RAKENNUS- JA TILITOIMISTO
RA-TI OY**

63100 KUORTANE, puh. 965 - 5394 ja 5190

Rakennustoimisto:

- Rakennussuunnittelut
- Rakennustyövalvonnat
- Valokopiopalvelukset
- Rakennuttajapalvelua ym.

Tilitoimisto:

- Liikekirjanpidot
- Maatalouskirjanpidot
- Vero- ja lvy-asiat
- Laskutukset ym.

RAKENNAMME

- ★ ASUNTOJA
  - ★ TEOLLISUUSRAKENNUKSIA
  - ★ JULKISIA RAKENNUKSIA
- MYÖS KOKONAI SVASTUU-URAKOINTIA**

SUOMENSELÄN
INSINÖÖRITOIMISTO OY

63300 ALAVUS

965-1194

ALAVUDEN KAUTTA METSÄSTÄ MARKKINOILLE

VALMISTAMME:

- IKKUNOITA
- OVIA
- PALO-OVIA
- RAAKAPUUVARASTOLTA MYÖS LAHO KYLLÄSTETTYÄ

Alavuden Puunjalostustehdas Oy

63400 ALAVUS AS. Puh. 965 - 20 461

KIITÄEN HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ
PAIKKAKUNTALAISTEN KANSSA TOIVOTAMME

HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA
KÄYTÄ UIMAHALLIA

AVOINNA:

ARKISIN 16-21

LAUJANTAISIN 12-18

SUNNUNTAISIN 12-18

MAANANTAISIN SULJETTUNA

KUORTANEEN URHEILUOPISTO

63170 KUORTANEEN URHEILUOPISTO Puh. 965 - 5151 ja 5152

VALMISTAA JA MYY OMIA KÄSI-
TOITÄÄN

Puh. 965 - 7270 Lehtimäki

K. J. NEVANTAKANEN

JYLHÄN HAUTAUSTOIMISTO

63400 ALAVUS AS

Puh. 065 - 20 215

**HUVILAVEISTÄMÖ
ERKKI PENNANEN**

63120 LEPPÄLÄNKYLÄ

Puh. 965 - 56 446

KAMPAAMO HELINÄ LAURILA

63100 KUORTANE

Puh. 965 - 5237

PUUSEPÄNLIKE MATTI VÄHÄMÄKI

63230 LENTILÄ

Puh. 965 - 59 139

KESKI-NISULAN HUVILAVEISTÄMÖ

63140 LÄNSIRANTA

Puh. 965 - 5310

964 - 21658

**Ravintola
SALMENSILTA**

63300 ALAVUS
Puh. 965 - 1200

AJANMUKAISTA PALVELUA
PAIKKAKUNNALLE

VIISLEIPÄ OY

63300 ALAVUS
Puh. 965 - 1044

**LAPUAN
SÄHKÖ OY**

62100 LAPUA
Puh. Kuortane 965 - 5008
Puh. Lapua 964 - 31 038

LEPPÄNEN-YHTYMÄ

UNION-HUOLTO
Kahvio

636130 MÄYRY
Puh. 965 - 57 132
57 131

KUORTANEEN KOTIKUTOMO

Toimitamme ryijyjä, raanuja, täkänöitä,
pellavaliinoja, lepotuolin mattoja yms.

63230 LENTILÄ
Puh. 965 - 59 141

**LAURILAN KUKKAPALVELU
JA HAUTAUSTOIMISTO**

63100 KUORTANE
Puh. 965 - 5178

Asiantuntevaa palvelua kaikissa
kukka- ja hautausalan liittyvissä
asioissa.

KESOIL-HUOLTOASEMA

on varautunut palvelemaan Teitä kaikissa
alan asioissa. Toivotamme asiakkaillemme

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

KESOIL HEIKKI JASKARI
63130 MÄYRY Puh. 965 - 57 256
Kotimainen öljy-yhtiö
KESOIL

ONNI KATAJA OY SAHA

63120 LEPPÄLÄNKYLÄ
Puh. 965 - 56 431

PUUSEPÄNTEHDAS

63230 LENTILÄ
Puh. 965 - 59 113

**Kone- ja Urheiluliike
MATTI SEPPONEN**

63130 MÄYRY
Puh. 965 - 56 634

Sekasavara kauppa

EINO SALMINEN

63150 RUONA
Puh. 965 - 58 145

Maalausliike REINO KUUSINEN & KUMPP. 63120 LEPPÄLÄNKYLÄ Puh. 965 - 56 443	KUORTANEEN LAATUMETALLI OY 63230 LENTILÄ, puh. 965 - 59 161 Metallituotteiden ja alaan liittyvien töiden erikoisvalmistaja.
AUTOKOULU A. MÄENPÄÄ A-B ja A-B-C kurseja henkilö- ja kuorma-autolla Puh. 965 - 5139, Nurmo 964 - 27 240	HUVI-SALI OY 63150 RUONA - Puh. 965 - 58 186
K-MAATALOUS- JA KONEKESKUS 63100 KUORTANE URPO KESÄNIEMI Puh. 965 - 5096 TOIVOTTAA HYVÄÄ JOULUA ja ONNELLISTA UUTTA VUOTTA	- HUOLTOASEMA 63100 KUORTANE HUOLTOA JA TARVIKKEITA P. VESTI, puh. 965 - 5117 HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA KAMPAAMO-PARTURI RIITTA BJÖRLIN 63100 KUORTANE KK, puh. 965 - 5140
MATTI KIVIMÄKI 63100 KUORTANE kaivink.urak. Puh. 965 - 5292	RAVINTOLA NOKIOTTA MATKAKOTI - BAARI 63100 KUORTANE - Puh. 965 - 5177 KUORTANELAISET HUOM! Pyykin vastaanottopaikat Kuortaneella: Matkahuolto, Mäyry ALAVUDEN PIKA-PESULA Puh. 1140
LAKEUDEN PESULA 62100 LAPUA - Puh. 964 - 32 130 Kemiallista ja valkopesua, vastaan- ottopaikka Kuortaneella Matka-Baari	ALAVUDEN KUMI E. KUNI 63400 ALAVUS AS — Rengaspinnoittamo, -korjaamo ja -myynti 965 - 20 147 ja 20 148
	KUORTANEEN SEMENTTIVALIMO OY 63100 KUORTANE, puh. 965 - 5270

**AIMO HAAPAMÄKI
SEKATAVARAKAUPPA**

63160 SALMI
Puh. 965 - 56 119

SEKATAVARAKAUPPA HEIKKI LUOMA

63130 MÄYRY
Puh. 965 - 57 146

MATKABAARI

Reetta ja Seija Siukola

6100 KUORTANE
Puh. 965 - 5134

ESSO-KAHVIO Hiltunen & Harju

63100 KUORTANE

**RUUSKI-UNION
Pekka Osala**

63150 RUONA
Puh. 965 - 58 109

A. HAKORINTA KAUPP.

63110 RASINPERÄ
Kuortane, puh. 965 - 5046

ESTERI HAUTALA-JOKIAHO

63400 ALAVUS AS
Puh. 965 - 20 132

T:MI T. M. KESKINEN

63610 TUURI
Puh. 965 - 23 121

TUKKULIIKE JUHANI MUTKA

63400 ALAVUS AS
Puh. 965 - 20 123

TÖYSÄN KENKÄTÄHDÄS OY

63600 TOYSA
Puh. 965 - 6241

HUVILAVEISTÄMÖ JUHO TAKANEN

63150 RUONA
Puh. 965 - 58 157

VAATETUSLIIKE VELJEKSET SILTALA

63610 TUURI
Puh. 965 - 23 105

ALAVUDEN AUTO

O.m. Ossi TAKALA

63300 ALAVUS
Puh. 965 - 1088

HYVÄ Joulua JÄSENILLEEN
TOIVOTTA

RUONAN OSUUSMEIJERI

Ruona, puh. 58 149

— LIITTYKÄÄ JÄSENEKSI —

Hyvä varasto

joulukirjallisuutta

KUORTANEEN KIRJAKAUPPA

Kuortane kk - Puh. 965 - 5289

KUORTANEEN METSÄNHOITUYHDISTYS

KUORTANE 63100
965 - 5121

Neuvojat:

JAAKKO SAARINEN
NIILO KOVANIEMI
Työnj. MATTI KONTELI

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA
toivottaa kaikille asiakkaille

63400 ALAVUS
puh. 965 - 1441 - Virrat 934 - 55 260

KUORTANEEN APTEEKKI

63100 KUORTANE KK - Puh. 965 - 5266

LUHTASAAREN AUTOKORJAAMO

63300 ALAVUS
Puh. 965 - 1856

HYVÄÄ JOULUA ASIAKKAILLEMME!

OSTAMME

mäntytukkeja erikoishinnalla.

VALMISTAMME

hirsihuviloita ja -saunoja omilla sekä
asiakkaan piirustuksilla.
- Tiedustelkaa hintojamme.

SAAREN HIRSISAUNAT HUVILAT OY

Kuortane - Puh. Seinäjoki 964 - 22 120
Työnjoht. A. Järvenpää, puh. 965 - 5269

**EDULLISESTI ERIKOISLIIKKEESTÄ
ALA-HONKOLA & KUMPP.**

63100 KUORTANE
Puh. 965 - 5264

**V. SINKKOSEN
AUTOMAALAAMO**

63400 ALAVUS AS
Puh. 965 - 20 224

FOTO KUVAAMO P. VALKAMA

63100 KUORTANE

PALVELEE KAIKISSA
VALOKUVAUSASIOISSA.

Puh. 965 - 5132

**KUORTANEEN KELLO
P. TIENHAARA**

63100 KUORTANE, puh. 965 - 5180

**AINO HAUTA-AHON
KAMPAAMO-PARTURI**

63130 MÄYRY
puh. 965 - 57 103

T-OIKEA OSTOS

Ruoka- ja taloustarvikkeet edullisesti

SPAR-KOIVULAHTI

63100 KUORTANE
Puh. 965 - 5280

VARATTU

*Toivotamme kaikille
kuortanelaisille Joulueauhaa ja
Menestyksellistä Uutta Vuotta*

**KUORTANEEN
OSUUSPANKKI**

— ENSIVUONNAKIN YHTEISTYÖTÄ HYÖDYKSENNE —

*Hyvää Jouhua
ja
Onnellista Uutta
Vuotta*

toivottaa kaikille kuortanelaisille

KUORTANEEN SÄÄSTÖPANKKI

— YSTÄVÄLLISTÄ PANKKIPALVELUA —